

การศึกษาความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฌนตา
ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโโบสถ์
อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

การศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา
ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์
อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวกมลลักษณ์ บุญมาก
2. นางสาวกาญจนา บุญถนอม
3. นางสาวเจตอรุณ บานบัว
4. นางสาวธนวรรณ ประสานพันธ์
5. นางสาวอาทิตยา พรหมสอน
6. นางสาวอภิสรรา บุญตา

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

The Study of Buddhist Beliefs and Doctrines in the Sandonta
Tradition of Thai Khmer People in Village No. 6,
Ban Sombat Charoen, Kut Bot Subdistrict, Soeng Sang District,
Nakhon Ratchasima Province.

Miss Aphisara Boonta, and Others

This research report was funded by research grants.
from the Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon
Ratchasima Rajabhat University Fiscal Year 2022

November 2022

The Study of Buddhist Beliefs and Doctrines in the Sandonta
Tradition of Thai Khmer People in Village No. 6,
Ban Sombat Charoen, Kut Bot Subdistrict, Soeng Sang District,
Nakhon Ratchasima Province.

Miss Kamonlak Bunmak

Miss Kanchana Boontanom

Miss Choedaroon Banbua

Miss Thanawan Prasanpan

Miss Atitaya Phromson

Miss Aphisara Boonta

This research report was funded by research grants.
from the Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon
Ratchasima Rajabhat University Fiscal Year 2022

November 2022

ชื่องานวิจัย	การศึกษาความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบท อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา	
ชื่อคณะผู้วิจัย	นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ	
ครุศาสตร์บัณฑิต	สาขาสังคมศึกษา	
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2565	
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์รุจภา ประวงษ์ อาจารย์ ดร. ศันสนีย์ มณีโชติ	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบท อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจากประเพณีแซนโฌนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อวิเคราะห์คติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบท อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา รูปแบบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้อมูล การวิจัย รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วารสาร หนังสือ งานเขียน และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ และได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ แล้วพรรณนาออกมา เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อของชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบท อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อและวิธีการปฏิบัติจนเป็นแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติต่อกันมา ความเชื่อที่ว่า คือ ประเพณีแซนโฌนตา เป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบุพการีและระลึกถึงบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย และบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณ และความกตัญญูต่อบุพการี บรรพบุรุษ ความเชื่อต่อการเข้าร่วมประเพณีแซนโฌนตา คือ ถ้าลูกหลานได้เข้าร่วมประเพณีแซนโฌนตาจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ในอาชีพการงาน เนื่องจากได้รับคำอวยพรจากบรรพบุรุษ หากไม่ได้เข้าร่วมไม่ได้ส่งผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น และคติธรรมทาง

พระพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีแซนโฎนตามีคตินิยมทางพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ ได้แก่ 1) ความกตัญญูตเวที ลูกหลานจะแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทีโดยการร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศล จัดเตรียมอาหารเพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่เคยให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเมื่อยามที่ท่านมีชีวิตอยู่ 2) ความสามัคคี ในประเพณีแซนโฎนตา ชาวบ้านแสดงออกถึงความสามัคคีของคนในชุมชน และความสามัคคีของสมาชิกภายในครอบครัว ผ่านการได้ร่วมกันจัดเตรียมอาหาร ร่วมกันทำข้าวต้ม ร่วมกันทำกระดาษสา และร่วมกันทำบุญให้กับบรรพบุรุษ 3) การให้ทาน แสดงออกผ่านการที่ชาวบ้านจะนำขนมที่ตนได้ทำไปแจกจ่ายให้กับเพื่อนบ้าน ผู้ที่ยากไร้ และคนในชุมชน ได้รับประทานด้วยกัน และ 4) การให้อภัย ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ จะให้อภัยลูกหลานด้วยการให้พร และการรับสิ่งของ รับขันธ 5 ซึ่งประกอบไปด้วย ดอกไม้ ธูป เทียน เงินจำนวน 12 บาท ที่ลูกหลานได้จัดเตรียมมาขอขมาในสิ่งที่ลูกหลานได้กระทำผิดต่อ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะทางกาย วาจา ใจ เพื่อไม่ให้เป็นบาปหรือมีกรรมต่อกัน

จากการศึกษาเรื่อง ความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้มองเห็นถึงความสำคัญของประเพณีแซนโฎนตาที่ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการปฏิบัติและได้มีการสืบทอดต่อกันมา และในประเพณีแซนโฎนตายังแฝงไปด้วยความเชื่อและคตินิยมในทางพระพุทธศาสนาและยังมีเรื่องของ ความกตัญญู ความสามัคคี การให้ทาน และการให้อภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเห็นควรที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบล กุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา จะต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์และแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อดึงเอาแก่นของความเชื่อและคตินิยมมาเป็นหลักในการพัฒนาชุมชนต่อไป

Research title The Study of Buddhist Beliefs and Doctrines in the Sandonta Tradition of Thai Khmer People in Village No. 6, Ban Sombat Charoen, Kut Bot Sub-district, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province

Authors Miss Kamonlak Bunmak
 Miss Kanchana Boontanom
 Miss Choedaroon Banbua
 Miss Thanawan Prasanpan
 Miss Atitaya Phromson
 Miss Aphisara Boonta

B.Ed. Social Studies

Year 2022

Research Advisor

Miss Rujapha Prawong Main Advisor
 Miss Sunsanee Maneechot Co – Advisor

Abstract

The objectives of the study were to, firstly to study the belief in the Xandonta tradition of Thai-Khmer descent in Village No. 6 , Ban Sombat Charoen, Kut Bot Sub-district, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province. To see the similarities and differences from the Sandonta tradition in Buriram, Surin and Sisaket provinces. Secondly, to analyze the Buddhist ethics in the Sandonta tradition of Thai-Khmer people in Village No. 6 , Ban Sombat Charoen, Tambon Kut Bot, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province. The research method model is qualitative research. The researcher has researched and gathered data from data sheets, research, research reports. Academic articles, journals, books, writings and other related media, the research tool was interviewed. And used the data to be analyzed and then portrayed to present the results of further research.

The results showed that beliefs of the villagers in Village No. 6, Ban Sombat Charoen, Kut Bot Subdistrict, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province There are beliefs and methods of practice until it is a pattern that adheres to each other. The belief that it is the Santana Tradition It is a tradition to express gratitude and to remember ancestors who have passed away. It is a merit making dedication to grandparents, grandfathers and ancestors in order to show the appreciation of the benefactors, and filial piety to ancestors. The belief in joining the Sandonta tradition is that if the children join the tradition Santos will result in success and prosperity in life. In a career due to receiving blessings from ancestors Failure to participate will not affect anything at all. And Buddhist morality reflects that The Sandonta tradition contains Buddhist ethics. Firstly, Gratitude Children will show their gratitude by joining together to make merit and make merit. Provide food to pay homage to the ancestors who were nurtured and educated during your lifetime. Secondly, Unity in the Sandonta Tradition Villagers expresses the unity of the people in the community and the unity of the family members. Through jointly preparing food together making porridge together to make Krayasart and making merit for the ancestors. Thirdly, giving is manifested through the villagers bringing snacks that they have made to distribute to neighbors, poor people and people in the community to eat together. And lastly, Forgiveness Grandparents, Grandparents, Parents and Elderly Relatives will forgive children with blessing and receiving items of Rakhan 5, which consists of flowers, incense, candles, money in the amount of 12 baht that the children have prepared to ask for forgiveness for what the children have done wrong to their grandparents, parents and elders, whether physically or verbally. Mind so as not to be a sin or karma against each other.

From the study of Beliefs and Buddhist ethics in the Sandonta tradition of Thai-Khmer descent in Village No. 6, Ban Sombat Charoen, Kut Bot Sub-district, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province It shows the importance of the Sandonta tradition that villagers in Village No. 6, Ban Sombat Charoen, Kut Bot Sub-district, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province. It has been practiced and has been

inherited from each other. And in the Sandonta tradition, there are also Buddhist beliefs and doctrines, and there is also the matter of gratitude, unity, giving and forgiveness. Therefore, it is advisable that community leaders and villagers in Village No. 6, Ban Sombat Charoen, Kut Bot Sub-district, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province must cooperate in conservation and exchange of knowledge in order to draw the core of beliefs and morals as the main principles for community development.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์รุจาภา ประวงษ์ และอาจารย์ ดร.ศันสนีย์ มณีโชติ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด จนวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ที่ให้โอกาสในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ และพัฒนางานวิจัยการศึกษาความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแหวนเทียนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจงานวิจัย พร้อมให้คำแนะนำความคิดเห็นและแนะนำการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้จัดทำ

พฤษภาคม 2565

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
สมมติฐานการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทพื้นที่ (ชุมชนบ้านสมบัติเจริญ)	7
ประวัติความเป็นมาของชุมชน	7
ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ และประชากร	8
สถาบันการศึกษาและองค์กรศาสนา	9
การคมนาคมและสาธารณูปโภค และการสื่อสาร	9
ลักษณะทางสังคมของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ	9
ลักษณะทางเศรษฐกิจของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ	10

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	10
ความหมายของประเพณี	10
ความหมายของประเพณีแซนโฎนตา	12
ประเภทของประเพณี	13
ความสำคัญของประเพณี	14
การประกอบพิธีแซนโฎนตา	15
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและคตินธรรม	16
ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ	16
ความสำคัญของความเชื่อ	17
ประเภทของความเชื่อ	18
ความหมายเกี่ยวกับคตินธรรม	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
งานวิจัยในประเทศ	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
รูปแบบการวิจัย	29
พื้นที่การวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย	29
พื้นที่วิจัย	29
กลุ่มเป้าหมาย	34
ระยะเวลาการวิจัย	34
เครื่องมือการวิจัย	34
เครื่องมือในการวิจัย	35
การสร้างเครื่องมือ	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
สรุปกระบวนการวิจัย	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย	38
ผลการศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาเพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่าง จากประเพณีแซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ	38
ผลการศึกษาคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา	43
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	46
สรุปผลการวิจัย	46
อภิปรายผล	48
ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	59
ภาคผนวก ข ภาพสัมภาษณ์ของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ	63
ประวัติคณะผู้วิจัย	69

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	ตารางแสดงความแตกต่างของประเพณีชนโขนตานตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ	32
ตารางที่ 2	ความเชื่อต่ออาหารที่ใช้ในการเซ่นไหว้บรรพบุรุษในประเพณีชนโขนตานตาของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ	42

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่พื้นที่ศึกษาอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา	30
ภาพที่ 2 แผนที่พื้นที่ศึกษาตำบลกุตุโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา	31
ภาพที่ 3 แผนที่พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุตุโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา	32
ภาพที่ 4 แผนที่พื้นที่ศึกษาวัดสมบัติเจริญ ตำบลกุตุโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา	33

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในประเทศไทยช่วงเดือนสิบตามปฏิทินจันทรคติมักจะมีการจัดประเพณีตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ประเพณีสลากภัตตานก่วยสลาก ในภาคเหนือ ประเพณีสารทเดือนสิบ (ประเพณีชิงเปรต) ในภาคใต้ ประเพณีวันสารทไทย ในภาคกลาง สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากประเพณีทำบุญข้าวสาก แล้วยังมีประเพณีที่น่าสนใจอีกประเพณีหนึ่งคือ ประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งเป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งประเพณีที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นประเพณีที่มีความเชื่อคล้ายคลึงกัน มีการจัดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน แต่มีพิธีกรรมและการปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติในเรื่องของกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติจึงจัดว่าเป็นจุดกำเนิดของวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคมอีกอย่างหนึ่ง นั่นก็คือความเชื่อที่เกี่ยวกับพลังที่อยู่เหนือธรรมชาติ เพราะในอดีตไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายให้เข้าใจได้ จึงเป็นการหาเหตุผลโดยอาศัยความเชื่อที่อยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพลังเหนือธรรมชาติ ความเชื่อของคนในแต่ละท้องถิ่นมีสาเหตุมาจากปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันที่ไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาเหล่านี้เน้นเกินความสามารถที่จะแก้ไข จึงเกิดเป็นความเชื่อที่ว่าพลังอำนาจลึกลับอยู่เหนือธรรมชาติ ทำให้เกิดสิ่งนั้นขึ้นมา (พระครูรัตนญาณโสภิต และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ. 2562)

สำหรับประเพณีแซนโฎนตา เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยมีความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาผสมกับความเชื่อในเรื่องที่เหนือธรรมชาติ โดยในอดีตก่อนที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจะนับถือพระพุทธศาสนา มีการนับถือผีมาก่อนทำให้มีการนับถือศาสนาและผีรวมเข้าด้วยกัน (สารภี ขาวดี. 2559) ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่มีการสืบทอดปฏิบัติกันมา และได้อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดนครราชสีมาในบางพื้นที่ โดยประเพณีแซนโฎนตา จะเริ่มต้นขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 และสิ้นสุด

ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ส่วนระยะในการเตรียมของร่วมพิธีจนถึงจนพิธีนั้นจะใช้เวลา 17 วัน ในระยะนี้ ลูกหลานก็จะได้มีการเตรียมหาอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย เพื่อที่จะอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว โดยขั้นตอนและพิธีกรรมในช่วงระยะเวลานี้ลูกหลานก็จะรวมตัวกันและระลึกถึง บรรพบุรุษและถามสารทุกข์สุกดิบกัน โดยประเพณีแซนโฎนตา เป็นการรวมตัวกันของลูกหลานใน ตระกูลอย่างพร้อมเพรียง และเป็นการสังสรรค์เมื่อพบปะกันในแต่ละปีเมื่อลูกหลานได้ประกอบ พิธีกรรมแล้ว ส่งผลทำให้บรรพบุรุษ ของตนก็จะบันดาลให้เกิดความสุข ปกป้องให้แคล้วคลาดจาก ภัยอันตรายต่าง ๆ ชีวิตประสบผลสำเร็จ คำขายรุ่งเรือง และพืชพรรณธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์ (สารภี ขาวดี. 2559) นอกจากนั้นแล้วประเพณีแซนโฎนตาก็ยังสอดแทรกไปด้วยหลักธรรมมากมาย เช่น เรื่องบุญ-บาป ความกตัญญูตเวที การทำบุญอุทิศส่วนกุศล เป็นต้น

อิทธิพลทางวัฒนธรรมในประเพณีแซนโฎนตานั้น ส่งผลต่อชาวไทยเชื้อสายเขมรในแถบ อีสานใต้ ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดนครราชสีมาในบางพื้นที่ เมื่อมีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานตามที่ตั้งต่าง ๆ ก็ได้มีการนำวัฒนธรรมประเพณีแซนโฎนตามาสืบสานและ อนุรักษ์ในพื้นที่ที่ได้มาตั้งถิ่นฐานด้วย โดยชาวไทยเชื้อสายเขมรในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ได้อพยพมาจากอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และในตำบลกุดโบสถ์ มีเพียงหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ที่ยังคงมีการสืบสาน ประเพณีแซนโฎนตาอยู่

เมื่อถึงช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 จึงมีการจัดประเพณีแซนโฎนตาสืบทอดกันมาในทุกปี โดยความร่วมมือของชาวบ้านคนเฒ่าคนแก่และพระสงฆ์ ได้ประกอบพิธีขึ้นมีการเตรียมห่อข้าวต้ม และข้าวปลาอาหาร และผลไม้ต่าง ๆ อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้บรรพบุรุษของแต่ละครอบครัวและ เป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่อัตลักษณ์ของหมู่บ้านไว้ให้คงอยู่และให้คนรุ่นหลังได้ร่วมกันสืบทอดต่อไป

ความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตา เป็นสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรมีความเชื่อ ความเคารพและ ความศรัทธา เพราะชาวไทยเชื้อสายเขมรมีความเชื่อในเรื่องของสิ่งลี้ลับ วิญญาณบรรพบุรุษที่ ดลบันดาลให้ครอบครัวมีแต่ความสุข แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ และมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นเหตุให้ชาวไทยเชื้อสายเขมรได้มีการประกอบพิธีกรรมและสืบสานประเพณีแซนโฎนตามา จนถึงปัจจุบัน ดังที่กล่าวไว้แล้ว

คตินิยมในประเพณีแซนโฎนตามีความสำคัญอย่างมากด้วยเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่แสดงออก ถึงความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วและผู้มีพระคุณ อาทิ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย

ซึ่งก่อให้เกิดความเกื้อกูล ความแบ่งปัน ความรัก และความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัว เครือญาติ และชุมชน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเชื่อและวิเคราะห์คติธรรมจากประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมรในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่ออธิบายความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโถงตาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่ามีความเหมือนและความแตกต่างจากประเพณีแซนโถงตาในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษอย่างไร และทั้งนี้เพื่อช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในครอบครัว เครือญาติ ตลอดจนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายเขมรในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจากประเพณีแซนโถงตาในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อวิเคราะห์คติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

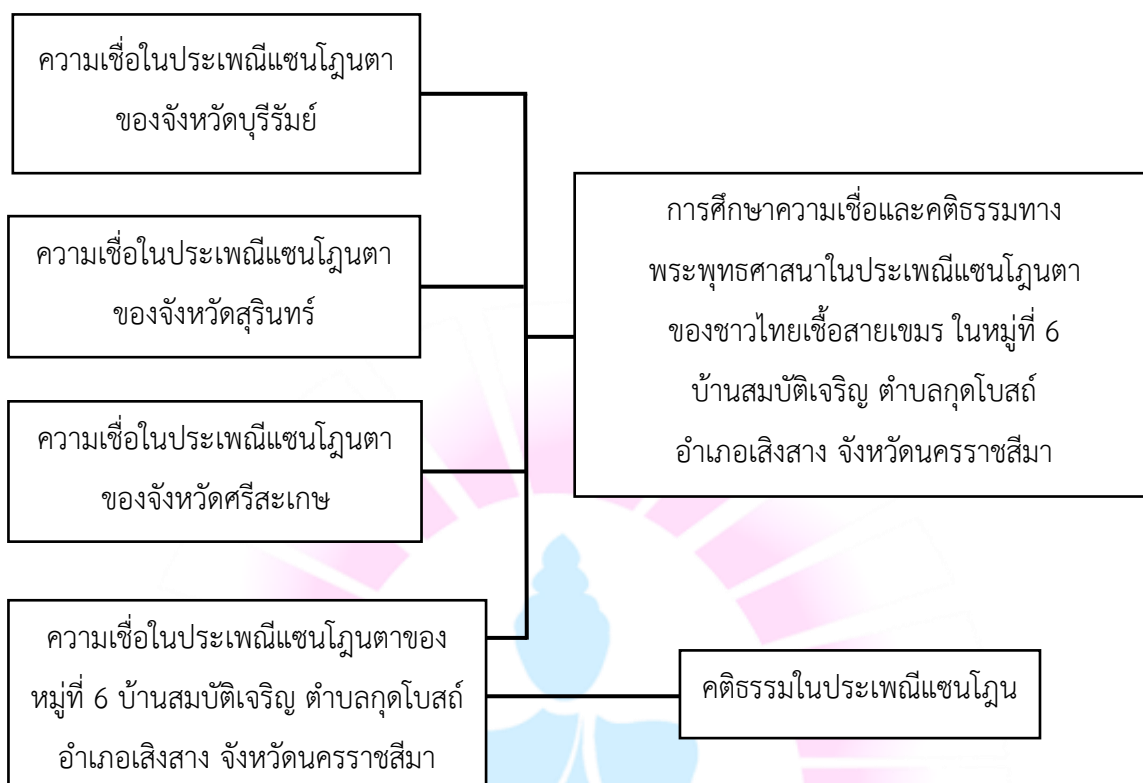
1. ได้แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
2. มีความตระหนักถึงคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
3. เป็นแนวทางในการสืบสานประเพณีแซนโถงตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อต่อการไม่เข้าร่วมประเพณีที่แตกต่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ และคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชุมชนบ้านสมบัติเจริญยังปรากฏเรื่องการให้อภัย และความสามัคคี ที่มีความโดดเด่นในการช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนามาจากงานวิจัยของ พระครูรัตนญาณโสภิต (2563) เรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาที่มีผลต่อวิถีชีวิตชาวอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ ศึกษาต้นกำเนิดและการอนุรักษ์ประเพณีที่มีผลต่อชาวอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยของ บันเทิง บุตรเทศ (2559) เรื่อง พิธีกรรมและความเชื่อแซนโฎนตาของชาวบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1. ศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ พิธีกรรมแซนโฎนตาของชาวบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์ 2. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ พิธีกรรมแซนโฎนตาของชาวบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์ และร่วมกับงานวิจัยของ เมธาวี ศิริวงศ์ (2556) เรื่อง ประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม งานประเพณีแซนโฎนตา อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1. ศึกษากระบวนการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในงานประเพณีแซนโฎนตา 2. ศึกษาบทบาทประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการวัฒนธรรมงานประเพณีแซนโฎนตา อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประเพณีแซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ แล้วนำมาพัฒนา เปรียบเทียบกับความเชื่อประเพณีแซนโฎนตา ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งได้ทำการศึกษาคตินิยมในประเพณีแซนโฎนตา ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาถึงความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีชนโขนตา ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีความเหมือนและความแตกต่างจากประเพณีชนโขนตาของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความเชื่อในประเพณีชนโขนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา กับจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ และทำการวิเคราะห์คตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีชนโขนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
จำนวน 738 คน

กลุ่มเป้าหมาย

ด้านผู้นำทางศาสนา ได้แก่ พระสงฆ์

ด้านปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ มัคทายก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านผู้รู้
ผู้เชี่ยวชาญในพิธี

ด้านประชาชนทั่วไป ได้แก่ คนในชุมชนหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์
อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมาที่มีเชื้อสายไทยเขมร อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน อายุ 41-50 ปี
จำนวน 5 คน อายุ 51-60 ปี จำนวน 5 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 15 กันยายน
พ.ศ. 2565

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. คนไทยเชื้อสายเขมร หมายถึง คนไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์
อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมาที่มีเชื้อสายเขมร

2. แชนโหนดา หมายถึง แบบแผนหรือพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาเกี่ยวกับการเซ่นไหว้
บรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมร เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย หรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป
แล้ว โดยจะประกอบพิธีกรรมตั้งแต่วันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี

3. ประเพณีสารทเดือนสิบ หมายถึง วันทำบุญกลางปีของคนไทย ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ
ขึ้น 10 บ้างก็นิยมเรียกวันนี้ว่า “วันสารทเดือนสิบ” หรือ “ประเพณีทำบุญเดือนสิบ”

4. ผีบรรพบุรุษ หมายถึง เป็นผีเครื่องญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งมีความเชื่อว่าผีบรรพบุรุษยัง
ไม่ได้ไปเกิด ยังคงคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลานของตนอยู่

5. คติธรรม หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิต เช่น ความกตัญญู ความ
สามัคคี การให้ทาน และการให้อภัย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการเปรียบเทียบความเชื่อและวิเคราะห์คตินิยมในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเปรียบเทียบความเชื่อและวิเคราะห์คตินิยมในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถกำหนดเป็นประเด็นและแยกเป็นเนื้อหาได้ดังนี้

1. บริบทพื้นที่ (ชุมชนบ้านสมบัติเจริญ)
2. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา
3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและคตินิยม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทพื้นที่ (ชุมชนบ้านสมบัติเจริญ)

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ในหมู่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เดิมนี้ราษฎรได้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์เป็นส่วนมาก มาตั้งรกรากและมาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ เพื่อทำไร่ โดยมี นายเหลื่อม คงเจริญ กับพวกอีกประมาณ 5 หลังคาเรือน ต่อมาทางราชการได้ตั้งบ้านสมบัติเจริญขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2514 โดยนายมังกร กองสุวรรณ นายอำเภอครบุรี มาเป็นประธานเปิดป้ายหมู่บ้าน ในขณะนั้นมีประชากรอาศัยอยู่ 70 ครัวเรือน บ้านสมบัติเจริญมีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ดังลำดับต่อไปนี้

1. นายเตื่อง เพราะแก้ว
2. นายทิพ ปิลา

3. นายจีรวัดน์ ทองวิจิตร
4. นายสุรินทร์ จำปาทอง
5. นายเลียง ป่องปัญญามิตร
6. นายประกอบ สายเหล็ก
7. นายสมศักดิ์ ป่องปัญญามิตร คนปัจจุบัน

1.2 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ และประชากร

หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ มีที่ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเสิงสาง ประมาณ 14 กิโลเมตร ระยะเวลาในการเดินทางถึงบ้านสมบัติเจริญ ประมาณ 15 นาที และห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 112 กิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง สภาพดินเป็นดินกรวด ดินร่วน แดง ในฤดูฝนน้ำไม่ท่วมขัง การปลูกพืชอุตสาหกรรมพอสสมควร

หมู่บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ มีการแบ่งเขตการปกครองหมู่บ้านออกเป็น 8 คຸ່ມ ดังต่อไปนี้

คຸ່ມที่ 1 สามัคคีธรรม	คຸ່ມที่ 2 รวมพลังสร้าง
คຸ່ມที่ 3 เจริญทรัพย์	คຸ່ມที่ 4 ทรัพย์เจริญ
คຸ່ມที่ 5 อุดมทรัพย์	คຸ່ມที่ 6 ทรัพย์สมบูรณ์
คຸ່ມที่ 7 นำพาสุข	คຸ່ມที่ 8 สุขสันต์

อาณาเขตพื้นที่ของหมู่บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ มีเขตพื้นที่ติดต่อโดยสังเขปดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านสมบัติพัฒนา หมู่ที่ 13	ตำบลกุดโบสถ์
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านโคกโจด หมู่ที่ 8	ตำบลกุดโบสถ์
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านหนองบัวแดง หมู่ที่ 14	ตำบลกุดโบสถ์
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านหนองสนวน หมู่ที่ 5	ตำบลกุดโบสถ์

หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 254 ครัวเรือนและมีจำนวนประชากรทั้งหมด 738 คน ดังนี้

เพศชาย	จำนวน 388 คน
เพศหญิง	จำนวน 350 คน

1.3 สถาบันการศึกษาและองค์กรศาสนา

หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญมีสถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสังกัดอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3

สถาบันและองค์กรทางศาสนาชุมชนที่มีความบริบูรณ์ทางด้านชีวิต ย่อมต้องส่งผลให้ศาสนา มีความเจริญรุ่งเรือง บ้านสมบัติเจริญประกอบด้วยวัดจำนวน 2 แห่ง คือ วัดบ้านสมบัติเจริญและวัดป่าสมบัติเจริญธรรมาราม เปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน เป็นแหล่งขัดเกลาอบรมบ่มนิสัย ให้ลูกหลานและคนในชุมชนศาสนิกที่มีความสำคัญ นอกจากนั้นคนในชุมชนยังยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีและรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า

1.4 การคมนาคมและสาธารณูปโภค และการสื่อสาร

การคมนาคมสามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ จากอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยใช้ถนนหมายเลข 224 เลี้ยวซ้ายกิโลเมตรที่ 94 รวมระยะทาง 102 กิโลเมตร และอีกเส้นทาง คือ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มุ่งหน้ามาทางใต้ไปตามถนนหมายเลข 348 เข้าสู่ถนนหมายเลข 24 เลี้ยวขวาเข้าสู่ถนนหมายเลข 2446 ถึงบ้านสมบัติเจริญ รวมระยะทาง 48 กิโลเมตร

บ้านสมบัติเจริญได้รับการบริการสาธารณูปโภค ในด้านไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคโดยการควบคุมดูแลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเสิงสาง ซึ่งให้บริการครบถ้วนทุกครัวเรือน ในด้านน้ำประปาเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภคนั้น บ้านสมบัติเจริญมีสถานีดำเนินการผลิตน้ำประปาเพื่อใช้ในชุมชนอย่างเพียงพอ ซึ่งได้รับการควบคุมดูแลกระบวนการผลิตและการจัดการผ่านรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อจัดสรรและดูแลน้ำประปาให้มีคุณภาพและเพียงพอตลอดปีสำหรับประชากรในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือสื่อสาร บ้านที่มีโทรศัพท์ 254 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนหลังคาเรือน

1.5 ลักษณะทางสังคมของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ

บ้านสมบัติเจริญนั้น ปัจจุบันสภาพทางสังคมส่วนมากยังมีความเป็นชนบท วัยกลางคนส่วนใหญ่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด และฝากบุตรหลานไว้กับตาและยาย ประชากรส่วนใหญ่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ พอถึงวันเทศกาลคนที่ไม่ทำงานต่างจังหวัดจะกลับมาเยี่ยมบ้าน นอกจากนี้ชุมชนยังมีความสัมพันธ์กันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน มีศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนคือ วัดบ้านสมบัติเจริญ ชาวบ้านในชุมชน

มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเหมือนคนในครอบครัว และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณี เช่น ประเพณีทางพระพุทธศาสนา สืบทอดเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.6 ลักษณะทางเศรษฐกิจของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ

ปัจจุบันบ้านสมบัติเจริญมีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มันสำปะหลัง อ้อย รองลงมา คือ ข้าว ปลูกผัก ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ เช่น เป็นเกษตรกรและค้าขาย หรือรับจ้าง เป็นต้น

- ทำไร่	จำนวน 257 คน
- อาชีพทำนา	จำนวน 29 คน
- ทำสวน	จำนวน 2 คน
- อาชีพค้าขาย	จำนวน 8 คน
- อาชีพรับจ้าง	จำนวน 179 คน
- รับราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	จำนวน 7 คน
- พนักงานบริษัท	จำนวน 4 คน
- อื่นๆ	จำนวน 9 คน
- ไม่มีอาชีพ	จำนวน 37 คน

รายได้ของประชากร (ข้อมูล จปฐ. ปี 2562)

สรุปรายรับ - รายจ่าย จากบัญชีครัวเรือนจากข้อมูล จปฐ. ปี 2562 จำนวน 254 ครัวเรือน จำนวนคน 688 คนมีแหล่งรายได้ครัวเรือนจากอาชีพหลัก 307,500 บาท/ปี อาชีพรอง 92,399 บาท/ปี รายได้อื่น ๆ 38,905 บาท/ปี รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 455,092 บาท/ปี รายได้บุคคลเฉลี่ย 168,013 บาท/ปี

2. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ความหมายของประเพณี

แปลก สนธิรักษ์. (2515). กล่าวว่า ประเพณี เป็นเรื่องของพิธีการที่ปฏิบัติกันสืบมา มีเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขบ้าง คงไว้บ้าง ประเพณีย่อมแสดงให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติ ไม่ว่าจะเป็ชนชาติใด ใช้ภาษาใด แต่ต้องมีประเพณีประจำชาติของตน

เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2529). ให้ความหมายว่า ประเพณี หมายถึง แนวทางการปฏิบัติของผู้คนในสังคมที่ถือเป็นการถือปฏิบัติกันเสมอมา ซึ่งประเพณีแต่ละอย่างก็มีความสำคัญที่แตกต่างกัน ประเพณีที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติในเรื่องของศีลธรรม เรียกว่า จารีตประเพณี ถ้าใครทำผิดจะเป็นคนที่ประพฤติชั่ว อีกประเภท คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งประเพณีที่สังคมกำหนดขึ้น และอีกประเภทหนึ่งคือ ธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นประเพณีที่นิยมปฏิบัติกัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาทในสังคม

มณี พะยอมยงค์. (2529). ให้ความหมาย ประเพณี ว่าความประพฤติที่ได้กระทำสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับกันในส่วนรวมหรือที่เรียกว่าความประพฤติปฏิบัติที่เราได้นำของชาติอื่น ๆ มาปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับความเป็นอยู่ของตนเอง และเพื่อความทันสมัยและเหมาะสม ลักษณะของคนไทยซึ่งเรียกว่า สัมพันธนิยม เป็นปกติเรื่องของประเพณีนั้น สิ่งบางอย่างต้องยังคงรักษาไว้ให้ถือความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และบางอย่างก็ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทันสมัยและเหมาะสม และบางอย่างต้องถือเป็นแบบสากล หรือที่เรียกอีกอย่างว่าเอกลัทธิ หรือพหุนิยม ยกตัวอย่างเช่น การเกิด การตาย การฉลอง รื่นเริง การสมรสแต่งงาน หรือการแต่งกาย เป็นต้น

ณรงค์ เส็งประชา. (2531). กล่าวไว้ว่า ประเพณีถือว่าเป็นพฤติกรรมของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการกระทำกิจกรรมทางสังคมที่ผู้คนส่วนใหญ่มักปฏิบัติต่อกันมา ประเพณีเป็นการทำไว้ว่าบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ตามความคิดและความเชื่อปฏิบัติเพื่อความเจริญกับตนและสังคม ประเพณีเป็นผลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทางสังคมนั้น เมื่อประสบปัญหาขึ้น เหล่ามนุษย์ก็จะพยายามแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา แนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาในเรื่องธรรมชาติของคนในสมัยเก่า ๆ จะมักอาศัยในความเชื่อ และปฏิบัติต่อความเชื่อในสิ่งนั้น ๆ บางครั้งอาจได้ผลก็เลยปฏิบัติต่อกันมา

วิเชียร รักการ. (2534). กล่าวถึงประเพณีว่า เป็นเรื่องของคนที่อยู่รวมในสังคมมีส่วนร่วมกระทำขึ้น ประเพณีเป็นวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นการมีเงื่อนไขชัดเจน คือ ถือเป็นมรดกที่สังคมได้สร้างขึ้นให้ทายาทที่จะต้องยอมรับไว้ และแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการเผยแพร่ให้แก่คนที่อยู่ในสังคมอื่น ซึ่งประเพณีนั้นไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด แต่อาจจะประมาณได้ว่าน่าจะเกิดเมื่อเรามีความเจริญในด้านต่าง ๆ มากพอสมควร และความเชื่อของมนุษย์เป็นพื้นฐานของการเกิดประเพณี

ดังนั้นสรุปความหมายของประเพณีได้ว่า ประเพณีเป็นสิ่งที่สังคมปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน ซึ่งถือเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น

2.2 ความหมายของประเพณีแซนโฎนตา

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2559). แซนโฎนตา หรืออาจเรียกว่า แซนโดนตา เป็นประเพณี เช่นไหว้ผีบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมร เป็นการรำลึกและอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ อาจเรียกเป็นประเพณีในเทศกาลสารท คล้ายกับประเพณีสลากภัต ตานก๋วยสลาก หรือบุญเดือนสิบในภาคอื่น ๆ แต่อาจแตกต่างกันในด้านการประกอบพิธีแซนโฎนตาเป็นภาษาเขมร คำว่า แซน ในภาษาไทย ตรงกับคำว่า เช่น หมายถึง การเช่นไหว้ ส่วนคำว่า โฎนตา แปลว่า ยายตา ดังนั้นแซนโฎนตา ก็คือการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งผู้ที่ล่วงลับไปแล้วโดยไม่เจาะจงว่าเป็นใคร ประเพณีแซนโฎนตาเริ่มจัดตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 เรียกกันว่า ไถงเบ็ณฑ์ตุ้จ หรือวันเบ็ณฑ์ตุ้จ (บางคนสะกดว่า เป็นโต้จ) หรือวันเบ็ณฑ์เล็ก หรือวันสารทเล็ก ถือว่าเป็นวันเริ่มงานวันแรก ช่วงเวลา ระหว่างนั้นภาษาท้องถิ่นสุรินทร์เรียกว่า วันกันซ็อง (กันสงฆ์) หมายถึง การปรนนิบัติวัดถากต่อพระสงฆ์ จนกระทั่งถึงการทำบุญครั้งใหญ่ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เรียกว่า ไถงเบ็ณฑ์ธม หรือวันเบ็ณฑ์ธม (บางคนสะกดว่า เป็นธม) หรือวันเบ็ณฑ์ใหญ่ หรือวันสารทใหญ่

Sam Ath Suon. (2562). คำว่าแซนโฎนตา เป็นการผสมคำระหว่างคำว่า แซน แปลว่า เช่นไหว้ บวงสรวง และคำว่า โฎนตา มาจากคำ 2 คำ คือ โฎน แปลว่า ยาย และคำว่า ตา แปลว่า ตา และเมื่อนำ 2 คำนี้มาผสมกัน จะมีความหมายโดยรวมว่า บรรพบุรุษ ดังนั้นแซนโฎนตา จึงมีความหมายว่า การเช่นไหว้ หรือการบวงสรวงบรรพบุรุษ โดยประเพณีแซนโฎนตาจัดขึ้นในเดือน 10 นับตามจันทรคติ ซึ่งจะตรงกับเดือนกันยายนของทุกปี

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์. (2564). แซนโฎนตาเป็นภาษาเขมร แซน หมายถึง การเช่น การเช่นไหว้ การบวงสรวง โฎนตา หมายถึง การทำบุญให้ปู่ย่า ตายาย หรือ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีแซนโฎนตา จึงหมายถึง ประเพณีการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ที่นับได้ว่าเป็นประเพณีสำคัญที่คนไทยเชื้อสายเขมร มีการสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน นอกจากประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผีบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ จุดมุ่งหมายรองของการออกกุศโลบายของบรรพบุรุษ คือ การแสดงถึงความกตัญญูกตเวทิตะของลูกหลานที่แสดงต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อให้

ลูกหลาน ญาติมิตรจะได้มารู้จักกันสร้างความสามัคคี สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ดังนั้นสามารถสรุปความหมายของคำว่า แชนโฆนตา ได้ว่า เป็นการเช่นไหว้บูยา ตายาย หรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

2.3 ประเภทของประเพณี

ลักขณา ศกุนะสิงห์. (2556). ได้แบ่งประเภทของประเพณีออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) จารีตประเพณี คือ สิ่งที่น่าเรื่องของศีลธรรมเข้ามาด้วย เป็นเรื่องเกี่ยวกับความถูกต้องหรือเป็นกฎที่สำคัญของสังคมในการบังคับให้คนในสังคมปฏิบัติ หากใครไม่ทำตามหรือฝ่าฝืนจะโดนปฏิกริยาต่อต้านจากคนในสังคม บุคคลจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข ดังนั้นจารีตประเพณีจึงเป็นเรื่องของการห้ามกระทำบางอย่างที่คนในสังคมส่วนมากไม่เห็นด้วยเช่น การลักขโมย การเป็นชู้ การเนรคุณ เป็นต้น จารีตประเพณีมีอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัวจนถึงระดับประเทศ จารีตในแต่ละท้องถิ่นอาจมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้น บางเรื่องที่เป็นเรื่องส่วนรวมต้องร่วมกันทำร่วมกันปราม เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ท้องถิ่นนั้น จารีตใดที่ก่อให้เกิดสิ่งที่ดีจารีตนั้นจะกลายเป็นกฎและกลายเป็นข้อบังคับให้คนปฏิบัติ

2) ขนบประเพณี คือ ประเพณีที่สังคมตั้งขึ้นเป็นระเบียบแบบแผนไว้ เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติ อาจจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม ในทางตรงคือการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์พิธีการต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ส่วนทางอ้อม คือ ประเพณีที่ไม่ได้กำหนดระเบียบไว้ชัดเจน แต่สามารถประพฤติปฏิบัติได้ เพราะรับรู้และปฏิบัติกันมานานแล้ว ขนบประเพณีเป็นสิ่งที่สังคมปฏิบัติจนกลายเป็นระเบียบประเพณีสืบทอดกันมา แต่ขนบประเพณีก็สามารถเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา หรือตามบริบทของสังคมในขณะนั้น

3) ธรรมเนียมประเพณี คือ ประเพณีที่เป็นเรื่องธรรมดาของสามัญชนทุกคน ใครจะปฏิบัติหรือไม่ยอมปฏิบัติ ไม่ถือว่าเป็นการทำผิดศีลธรรมเหมือนจารีตประเพณี เป็นแค่การปฏิบัติจนเกิดความเคยชินไม่ได้วางไว้เป็นระเบียบแบบแผน การจะปฏิบัติไม่มีกฎบังคับ หากทำผิดก็ไม่ใช้เรื่องร้ายแรง

ดังนั้นสรุปได้ว่า จารีตประเพณีมีความเข้มงวดเรื่องการทำปฏิบัติมากเพราะมีเรื่องศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องจึงต้องทำให้ถูกต้องตามจารีต ขนบประเพณีเป็นสิ่งที่สังคมตั้งขึ้นแล้วจึงนำมาปฏิบัติสืบทอด

ต่อกันตามแบบแผน ส่วนธรรมเนียมประเพณีไม่ได้มีความเข้มงวดในการปฏิบัติ จึงสามารถปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ตามแต่บุคคลเพราะไม่ได้เกี่ยวข้องกับศีลธรรม

2.3 ความสำคัญของประเพณี

ลักขณา ศกุนะสิงห์. (2556). ได้อธิบายความสำคัญของประเพณีว่า ประเพณีเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่มีการสืบทอดต่อกันมา แต่ประเพณีที่จะสามารถอยู่จนถึงปัจจุบันได้นั้น ต้องมีผู้ที่สืบทอดต่อและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ประเพณีก็จะคงอยู่ตลอดไป เช่น ประเพณีการกิน ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำศพ เป็นต้น ถึงแม้ว่ามีการดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและการพัฒนาของประเทศ ถือเป็นการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไว้ ดังนั้นประเพณีจึงมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1) ประเพณีมีส่วนช่วยรักษาชาติ เนื่องจากแสดงถึงความเป็นสัญลักษณ์ของชาติ การที่ผู้คนปฏิบัติพิธีกรรมเป็นประจำทุกปี เป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไว้ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นชาติ เอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นประเพณีมีส่วนช่วยรักษาชาติอย่างยิ่ง

2) ประเพณีก่อให้เกิดกฎ เนื่องจากที่มนุษย์ได้มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นกฎ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ กลายเป็นกฎหมายของชาติ เช่น ศาสนาอิสลามห้ามกินหมู ดังนั้นประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามจึงไม่นิยมเลี้ยงหมู เป็นต้น

- 3) ประเพณีก่อให้เกิดระเบียบแบบแผนและวินัยในการอยู่ร่วมกัน
- 4) ประเพณีส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควร
- 5) ประเพณีส่งเสริมให้เกิดกำลังใจ ความสบายใจ
- 6) ประเพณีช่วยส่งเสริมให้คนในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน
- 7) ประเพณีมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว
- 8) ประเพณีช่วยส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในประเทศ

ดังนั้นสรุปความสำคัญของประเพณีได้ว่า ประเพณีเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มคนในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยมีผู้อนุรักษ์และสืบทอด แม้จะมีการดัดแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคง

ความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีอยู่ไม่ว่าเรื่องเอกลักษณ์ของชาติ ตลอดจนกฎระเบียบที่ต้องประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา หรือกระทั่งข้อห้ามที่ควรละเว้น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2.4 การประกอบพิธีแห่นาฏนา

ยโสธารา ศิริภาประภากร. (2561). การทำพิธีเช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษนี้ชาวไทยเชื้อสายเขมรจะมีอยู่ 2 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ 1) การเช่นไหว้ในเวลาเย็นจะมีการรวมญาติ ที่บ้านของพี่คนโต ถือได้ว่าเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมบูชา คนเฒ่าคนแก่ก็จะมา สวมใส่เสื้อผ้าใหม่ในการร่วมพิธีกรรม กระบวนการพิธีแห่นาฏนาจะเป็นการเรียกให้วิญญาณบรรพบุรุษให้มารับประทานอาหาร เมื่อเสร็จพิธีกรรมแล้วก็จะสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ หลังจากเสร็จพิธีกรรมยามเย็นของการเช่นไหว้แล้ว จะร่วมรับประทานอาหารกันเป็นครอบครัว ช่วงที่ 2 ในเช้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันเพ็ญ ลูกหลานที่เดินทางมาจากไกลนั้นจะไปทำบุญที่วัด มีพิธีกรรม คือ 1) ตักบาตรเช้าถวายอาหาร คาวหวาน และสิ่งของต่าง ๆ 2) เป็นการทำให้พิธีทอดผ้าบังสุกุลถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือทำบุญถึงผู้ที่ล่วงลับ

พระครูรัตนญาณโสภิต และพระมหามิตร ฐิตปณฺโญ. (2562). ขั้นตอนประกอบพิธีแห่นาฏนาของจังหวัดบุรีรัมย์ จะมีการประกอบพิธีแห่นาฏนาในวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี โดยจะมีการเตรียมอาหารและข้าวของต่าง ๆ ในพิธีให้เรียบร้อยตั้งแต่วันแรม 13 ค่ำ พอถึงเช้าวันแรม 14 ค่ำ เป็นวันเริ่มประกอบพิธี เจ้าบ้านจะเตรียมสถานที่โดยการปูที่นอนทับด้วยผ้าขาวไว้ตรงบริเวณห้องโถงกลางบ้าน จากนั้นนำเครื่องเช่นไหว้จัดเป็นสำรับวางบนที่นอน เมื่อวางเครื่องเช่นไหว้เสร็จ ลูกหลานที่แยกครอบครัวออกไปนำทยอยเครื่องเช่นไหว้มาสมทบ จนเมื่อถึงเวลา 17.00 น. ผู้ที่อาวุโสที่สุดในครอบครัวก็จะเรียกลูกหลานมานั่งล้อมวงเครื่องเช่นไหว้และเริ่มทำพิธีโดยการจุดธูปเทียนปักที่เชิงกระถางธูปและเชิงเทียน และจุดธูปอีกจำนวนหนึ่งปักที่เครื่องเช่นไหว้จนครบ และนำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย จากนั้นตั้งนะโม 3 จบ และสวดชุมนุมเทวดาเพื่อให้มาเป็นพยานในพิธี จากนั้นผู้นำประกอบพิธีจะทำพิธีกรวดน้ำโดยรินน้ำสะอาดลงในภาชนะที่เตรียมไว้พร้อมกับกล่าวเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ในที่นี้ญาติๆและลูกหลาน ที่นั่งล้อมวงอยู่ก็จะช่วยกันเรียกขานด้วยให้มารับเครื่องเช่นไหว้ที่ลูกหลานจัดเตรียมมานี้ เมื่อผ่านมา 15 นาที ซึ่งถือว่าบรรพบุรุษมารับเครื่องเช่นไหว้แล้ว ก็จะกรวดน้ำอีกครั้งเพื่อเป็นการลาบรรพบุรุษ จะทำ 3 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อเวลาประมาณ 17.00 น. ครั้งที่สองเวลาประมาณ 18.00 น. และครั้งที่สาม เวลาประมาณ 19.00 น. แต่ก็ยัดหย่นได้เพื่อให้ลูกหลานทั้งหมดได้ทำพิธีอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ไกลทำให้เดินทางมาถึงช้า จากนั้นก็จะนำสำรับมารับประทานร่วมกันในหมู่ญาติ เมื่อถึง

เวลาประมาณ 19.00 น. ผู้เฒ่าอาวุโสในครอบครัวจะพาลูกหลานไปวัดเพื่อฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ โดยมีการเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษไปวัดด้วย เมื่อกลับจากวัดลูกหลานก็จะมาช่วยกันเตรียมอาหาร คาวหวานและสิ่งของต่าง ๆ สำหรับพิธีในช่วงเช้าของวันรุ่งขึ้น จนถึงเวลา 05.00 น. ของวันแรม 15 ค่ำ ลูกหลานจะพากันนำอาหารคาวหวานซึ่งจัดเป็นสำรับ เรียกว่า “บายตะเบิดตะโบร” แห่ไปวัดโดยมีการจุด รูปเทียนเชิญดวงวิญญาณของโศกนาฏิกิริยาไปด้วย เมื่อไปถึงวัดพร้อมกันแล้ว ผู้อาวุโสจะเริ่มพิธี ทุกคนก็ไหว้พระ รับศีลแล้วก็จะพิธีแห่รอบอุโบสถ 3 รอบแล้วจึงนำ “บายตะเบิดตะโบร” ถวายพระสงฆ์ ส่วน “บายเบ็น” เมื่อพระสวดมาติกาบังสุกุลและอนุโมทนาให้แล้วบางส่วนก็จะนำกลับไปไว้ตามกำแพงวัดสำหรับผีไม่มีญาติ บางส่วนก็จะนำไปไว้ตามไร่นา เพื่อเช่นไหว้ดวงวิญญาณที่ปกปักรักษา เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของ พืชพันธุ์ธัญญาหารต่อไป จากนั้นจะกลับมาเตรียมภัตตาหารเพื่อตักบาตร และถวายพระภิกษุสามเณร เมื่อพระภิกษุสามเณรฉันภัตตาหาร และแสดงพระธรรมเทศนาเสร็จญาติโยมถวายปัจจัย พระสงฆ์ อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธีทางศาสนา

ดังนั้นสามารถสรุปขั้นตอนในการประกอบพิธีแซนโศกนาฏิกิริยาได้ว่า ขั้นตอนการประกอบ พิธีกรรมแซนโศกนาฏิกิริยาจัดขึ้นในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 เริ่มประกอบพิธีเช่นไหว้ด้วยการจุดรูปเทียน กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย สวดชุมนุมเทวดา และเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วให้มารับ เครื่องเช่นไหว้แล้วเอ่ยชื่อปุ่ยาตายายที่ล่วงลับไป เชิญให้มารับประทานเครื่องเช่นไหว้ ทางผู้อาวุโส จะนำสุรามารินใส่แก้ว และกล่าวอันเชิญผีบรรพบุรุษมารับประทานอาหาร และเมื่อได้เวลา ก็จุดยาสูบวาง ไว้ เชื่อว่าลูกหลานได้ห่อข้าวปลาอาหารฝากไปให้กินระหว่างทาง หรือไปฝากผู้ที่ไม่ได้มารับเครื่องสังเวยใน ครั้งนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและคตินิยม

3.1 ความหมายของความเชื่อ

ธวัช ปุณโณทก. (2528). ได้กล่าวว่า ความเชื่อ คือ การที่มนุษย์เกิดการยอมรับด้วยจิตสำนึก ที่มีต่อสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่เป็นผลดีและเป็นผลร้ายต่อมนุษย์และสังคม ถึงแม้ว่าสิ่งที่อยู่ เหนือธรรมชาติเหล่านั้น จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ก็ยังให้ความยอมรับและความ เคารพบูชา มีความเกรงกลัวต่อสิ่งนี้ และด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ความเชื่อนั้นกำหนดขอบเขตได้ยาก และยัง พบอีกว่ามนุษย์มักมีความเชื่อที่ค่อนข้างไปทางเรื่องภูตผีปิศาจหรือวิญญาณ และยังรวมไปถึงปรากฏการณ์

ต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่มนุษย์ให้การยอมรับและนับถือ เช่น ภูเขา ป่า ต้นไม้ ที่เห็นได้ชัดก็จะเป็น ต้นโพธิ์ ต้นไทร เป็นต้น

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2537). แสดงทัศนะว่า ความเชื่อ หากมองที่ต้นกำเนิดของความเชื่อ ที่จริงแล้วเป็นจุดเริ่มต้นของจินตนาการ นั่นคือ คนเราทุกคนมีความเชื่อ มีนั่นมีชีวิตอยู่ได้เพราะมีความเชื่อ ซึ่งความเชื่อนี้เองคือรากเหง้าของความรู้สึกและการนึกคิดของคน อีกทั้งรวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก อย่างแท้จริง

พระครูปริยัติสารการ. (2551). ได้กล่าวว่า ความเชื่อคือการที่คนเรายอมเกิดการยอมรับ เคารพนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ และยอมรับว่าสิ่งนั้นมีอยู่จริง อาจจะสามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักฐานว่าเป็นความจริงหรือไม่ก็ได้ และเมื่อมนุษย์เกิดความเชื่อแล้วก็มักจะแสดง ออกมาให้ปรากฏทางกายและวาจา

ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ และบุภาพร ยุภาศ. (2559). ได้กล่าวว่า ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานของ แนวทางในการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นที่มาของประเพณีและพิธีกรรม มีความเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถจับ ต้องหรือสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส แต่เราสามารถรับรู้ได้ ซึ่งมีนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของความ เชื่อไว้เป็นจำนวนมากมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกไป

ดังนั้นสรุปได้ว่าความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดภายใต้จิตใจของมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่ใน มนุษย์ทุกคนเป็นจุดเริ่มต้นของจินตนาการเป็นนำไปสู่พื้นฐานในการปฏิบัติ นำไปสู่พิธีกรรมและประเพณี

3.2 ความสำคัญของความเชื่อ

ลักขณา ศกุนะสิงห์. (2556). ได้กล่าวว่า การที่มนุษย์ไม่มีความรู้และความเข้าใจใน ธรรมชาติ อีกทั้งกลัวความตาย ความทุกข์ ความทรمانที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด เช่น การเกิดสึนามิ ไฟไหม้ แผ่นดินไหว ภัยพิบัติทางธรรมชาติ อีกทั้งโรคภัยไข้เจ็บที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความลำบากต่างกันไป มนุษย์จึงเกิดความรู้สึกกลัว นำพาสู่ความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือมนุษย์ ก่อเป็นความรู้สึกที่เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหนือการมองเห็น จะสามารถดลบันดาลให้เกิด ให้เป็นไปในกรณี ต่าง ๆ นานับประการ มนุษย์จึงคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่งามและสิ่งที่ควร เพื่อความอยู่รอดและ เพื่อให้ตนปลอดภัย แม้ว่ามนุษย์จะหาเหตุผลได้แล้ว ความกลัวจะเลือนหายไปบ้าง ความเชื่ออาจจะ ลดน้อยถอยลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีบางสิ่งที่ยังเชื่อฝังใจอยู่ลึก ๆ จึงได้ปลูกฝังถ่ายทอดความเชื่อนั้นส่งต่อมา

ยังลูกหลาน โดยการสั่งให้ลูกหลานประพฤติแบบนี้แบบนี้ หรือห้ามปรามไม่ให้ประพฤติในสิ่งนั้นสิ่งนี้ และมักจะอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพลังอำนาจลึกลับว่าจะดลบันดาลคุณหรือโทษให้ โดยเป็นการขู่ให้เกิดความกลัว หรือหลอกเพื่อให้เชื่อ แม้ว่าบางสิ่งบางอย่างจะขาดเหตุผลหรือบางเรื่องทำให้รู้สึกวามงาย แต่สำหรับผู้ใหญ่แล้วถือว่ามีเจตนาที่ดี เพราะถือเป็นการอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานเยาวชนคนรุ่นหลังให้ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องสมควร ก็เพราะด้วยหวังให้เกิดสิริมงคล เกิดความสุขแก่ตนเอง ครอบครัว ตลอดจนสังคม ถือว่าเป็นเรื่องที่ยาก เพราะด้วยธรรมชาติของเด็กมักจะดื้อและไม่เชื่อฟัง ออกนอกกลุ่ม นอกทาง แต่หากหลอกให้เกิดความกลัว เด็กจะยอมปฏิบัติตามง่ายกว่าการชี้แนะ ด้วยเพราะเหตุนี้เอง ทำให้ผู้ใหญ่ในสมัยโบราณถือเป็นโอกาสนำความกลัวและความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเด็ก ซึ่งเป็นวิธีการที่แยบยล

ในสมัยปัจจุบันถึงแม้จะมีคำสอนที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อ และควรค่าต่อการปฏิบัติ แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังคงมีกลุ่มคนที่ยังคงยึดติดความเชื่อเดิมอยู่ โดยไม่สนหลักการและเหตุผลใด ๆ เช่น เชื่อในเรื่องโชคลาภ ฤกษ์ยาม ผีสาง การแก้เคล็ด รวมถึงความเชื่อในประเพณี จึงมีการปฏิบัติตามความเชื่อ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเพณีและพิธีกรรมยังคงยืนหยัดอยู่คู่กับความเชื่อที่หลงเหลือ และตกทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มนุษย์จึงมักแสดงออกผ่านทางพฤติกรรมของสังคม และบ่อยครั้งก็จะแสดงออกผ่านวรรณกรรม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของความเชื่อถือว่าเป็นสิ่งที่หลอกล้อหรือเป็นกุศโลบายของผู้ใหญ่สมัยก่อน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสอนให้เยาวชนหรือลูกหลานให้ ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อสิ่งที่จะเกิดหากไม่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม

3.3 ประเภทของความเชื่อ

ความเชื่ออาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- 1) ความเชื่อที่มงามายไร้เหตุผล
- 2) ความเชื่อที่มีเจตนาแฝงอยู่ เพื่ออบรมสั่งสอนให้คนประพฤติดีประพฤติชอบ เพื่อจะได้

เกิดผลดีมีความสุขแก่ตน แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม

ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). ได้แบ่งประเภทความเชื่อทั้ง 2 ประเภทนั้นออกเป็น 12 กลุ่มดังต่อไปนี้

- 1) ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
- 2) ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน
- 3) ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง
- 4) ความเชื่อเกี่ยวกับ ฤกษ์ ยาม นิमित ฝัน
- 5) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์
- 6) ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของคนและสัตว์
- 7) ความเชื่ออันเนื่องมาจากศาสนา
- 8) ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากินและอาชีพ
- 9) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
- 10) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด
- 11) ความเชื่อเกี่ยวกับ นรก สวรรค์ชาติ ภพ
- 12) ความเชื่อเกี่ยวกับเลขดี เลขร้าย วันดี วันร้าย

มณี พะยอมยงค์. (2529). ได้แบ่งความเชื่อของชาวล้านนาไทยออกเป็น 13 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ความเชื่อถือเรื่องโชค กลาง ฤกษ์
- 2) ความเชื่อเรื่องทำนายฝัน
- 3) ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
- 4) ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ
- 5) ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจและวิญญาณ
- 6) ความเชื่อเรื่องลักษณะบุคคล
- 7) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์
- 8) ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมและเวทมนตร์
- 9) ความเชื่อเรื่องยากลางบ้าน
- 10) ความเชื่อเรื่องฤกษ์กาล
- 11) ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้
- 12) ความเชื่อและประเพณีเกี่ยวกับการนับถือผี

13) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

ดังนั้นสรุปประเภทของความเชื่อได้ว่า ความเชื่อนั้นสามารถแบ่งกลุ่มประเภทได้คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ คือความเชื่อที่งมงายและความเชื่อที่แฝงคำสอน แต่จะมีความเชื่อในข้อปลีกย่อยของแต่ละพื้นที่เท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน

3.4 ความหมายเกี่ยวกับคตินธรรม

สวัสต์ พินิจจันทร์. (2505). ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคตินธรรมว่า คตินธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจและได้มาจากทางศาสนา คนไทยส่วนใหญ่นับถือ พระพุทธศาสนา คตินธรรมสำหรับดำเนินชีวิตจึงได้มาจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ การผลิตสร้าง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสิ่งทั้งหลายในการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิตเพื่อให้อยู่ดีกินดีหรือวัฒนธรรมทางวัตถุก็มีเค้าโครงตามคติในหลักพระพุทธศาสนา การขัดขัดเกลาสีที่เห็นว่าไม่ดีให้หมดไปจากจิตใจ การสร้างความเจริญงอกงามทางจิตใจ เพื่อให้มีความคิดเห็น ความรู้สึกและความประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงามอันเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ ก็ยึดหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเกือบทั้งหมด คตินธรรมจากพระพุทธศาสนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทยเกือบทั่วประเทศ การศึกษาคตินธรรมจากหลักพระพุทธศาสนาจึงเป็นทั้งการศึกษา ครอบครองชีวิตของคนไทย และเรียนรู้ทางปฏิบัติตนแบบคนไทย ทำให้คนไทยเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์

ยศ สันตสมบัติ. (2537). ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคตินธรรมว่า คตินธรรม เป็นหลักของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม โดยมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เน้นคุณธรรม ศีลธรรม เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญกับมนุษย์หากขาดวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคตินธรรม จะส่งผลให้เป็นมนุษย์ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้หรืออาจจะอยู่ด้วยความยากลำบาก เพราะต้องมีความขยัน ความประหยัด ความเสียสละ ความสามัคคีและความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ครอบครัวยุ และที่สำคัญต้องรู้จักการใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

สมาคมมังสวิรัตและเจแห่งประเทศไทย. (2554). ได้กล่าวว่า คตินธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต การสร้างความเจริญงอกงามทางจิตใจ เพื่อให้มีความคิดเห็น ความรู้สึกและความประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงามอันเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ

ศูนย์กลางความรู้ สำนักงานทะเบียน. (2565). ได้กล่าวว่า คติ คือ แนวทางที่จะต้องดำเนินไป การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบก็ย่อมมีทางไปสู่สุคติ แต่ถ้ารักในทางอบายแล้วก็ ย่อมมีทุกติเป็นที่หมาย ส่วนคติธรรม คือ ธรรมที่เป็นแบบอย่าง ที่จะทำให้ชีวิตไปในทางที่ดีก็ได้ ทางที่ชั่วก็ได้ ไปในทางดีมีชื่อเรียกว่า สุคติ ไปในทางชั่วหรือทางอบายเรียกว่า ทุกติ

ดังนั้นสรุปได้ว่า คติธรรม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม เป็นจารีตประเพณี ซึ่งถือเป็นหลักของการดำเนินชีวิต การสร้างความเจริญความงอกงามทางจิตใจ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เน้นคุณธรรม ศีลธรรม มีความคิดเห็น ความรู้สึกและความประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงามอันเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาซึ่งสอนในเรื่องของกรรม โดยสอนให้เชื่อในเหตุและผล ความเป็นไปในธรรมชาติ มากกว่าความศรัทธา คติธรรมจากพระพุทธศาสนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทย เกือบทั่วประเทศ การศึกษาคติธรรมจากหลักพระพุทธศาสนาจึงเป็นทั้งการศึกษา ครรลองชีวิตของคนไทย และเรียนรู้ทางปฏิบัติตนแบบคนไทย ทำให้คนไทยเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์

4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

เมธาวี ศิริวงศ์. (2556). ประเพณีแห่ขันโขนตาของจังหวัดศรีสะเกษ เกิดจากความเชื่อที่ว่าในรอบหนึ่งปี เมื่อถึง 1 ค่ำ เดือน 10 พระยายมราชจะเปิดยมโลก เพื่อให้ดวงวิญญาณกลับมาเยี่ยมลูกหลาน และรอคอยลูกหลานของตนมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ตน หากลูกหลานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ บุญกุศลจะตกไปถึงบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไปแล้ว ทำให้ลูกหลานได้รับความสุขความเจริญ อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ไม่เจ็บไม่ป่วยไม่เห็นลูกหลานมาทำบุญ ก็จะสาปแช่งไม่ให้มีความสุขความเจริญ

การเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษในวันแรม 14 ค่ำเดือน 10 จะกระทำในช่วงบ่ายโดยของที่นำมาเช่น ไหว้บรรพบุรุษ ประกอบด้วย ข้าวต้มมัด ผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะพร้าว กล้วย ขนมหวาน เช่น กระจ่างสารท ขนมหเทียน กระเซอผีบรรพบุรุษ สำหรับกับข้าว เช่น ไก่ต้ม หมูต้ม ไก่ย่าง เครื่องดื่ม เช่น เหล้า เบียร์ น้ำหวาน และมีการวางเสื้อผ้าของบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วหรือของใหม่ที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผีบรรพบุรุษนำติดตัวกลับไปเข้ามิดของวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ในช่วงเวลา 03.00 - 05.00 น. มีการเตรียมแห่บายตะบัต ตะโบร มีการนำเครื่องเช่น ไหว้ต่าง ๆ อาทิ บายเบ็น ดอกไม้ ธูปเทียน อาหารต่าง ๆ จัดใส่ตะกร้า (ในอดีต

จะนิยมใส่กระเชอ) รวมทั้งเรียกโขนตาไปวัดพร้อมกัน เมื่อไปถึงวัดจะมีการเดินเวียนไปทางทิศใต้หรือทิศทักษิณา แห่รอบอุโบสถ 3 รอบ จากนั้นก็จะนำบายตะบัตตะโบรมารวมกันบริเวณกลางศาลาวัดเพื่อทำพิธีทางพุทธศาสนา เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศล เชื่อกันว่าผู้ที่มารับส่วนบุญได้มาฟังบทธวาทักขิณานุประทาน จะทำให้เป็นการแบ่งเบาโทษหรือบาปที่ทำไว้ให้เบาลง พระจะเปิดกรวยเพื่อเก็บเงินที่อยู่ภายในบายตะบัตตะโบรเพื่อรวบรวมเป็นส่วนกลางของวัดและส่งอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ

ภริมา วิธาสถิตยกุล. (2558). ได้ศึกษา คติชนวิทยา: ความเชื่อกับสังคมไทย พบว่า กลุ่มคนในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมักจะมีความเป็นอยู่ที่เด่นชัดในกลุ่มตน คนภายในกลุ่มมักมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมคล้ายกันอยู่กันเหมือนญาติมิตรมีความเชื่อความคิดคล้ายกันซึ่งได้รับการสืบทอดผ่านการบอกเล่า แต่ละกลุ่มคนจะมีวัฒนธรรมของตนวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือที่สะท้อนความเป็นอยู่ของกลุ่มชนนั้น

บันเทิง บุตรเทศ. (2559). ได้ศึกษา “พิธีกรรมและความเชื่อแซนโขนตาของชาวบ้านละลมจังหวัดสุรินทร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และพิธีกรรมแซนโขนตาของชาวบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์ 2) แนวทางในการอนุรักษ์พิธีกรรมแซนโขนตา ของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งวิจัยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบกับการสังเกต ผลวิจัยพบว่า 1) แซนโขนตา ได้รับอิทธิพลความเชื่อมาจากประเพณี “ปูพเพตพลี” ในทางพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับการอุทิศบุญให้ผู้ล่วงลับ ต่อมาได้มีการผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับการบูชาผีบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมรบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์ เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะกลับมารับส่วนบุญที่ลูกหลานทำให้ ความเชื่อและพิธีกรรมในอดีตและปัจจุบันพบมีความแตกต่างกัน โดยมีการปรับเปลี่ยนไปจากอดีต โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับเครื่องเซ่นไหว้ที่ต้องใช้สิ่งของที่มีราคาไม่สูงนัก เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ชาวบ้านยังคงรักษาสิ่งสำคัญในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมประเพณีแซนโขนตา ที่กล่าวว่าหากไม่ประกอบพิธีกรรมประเพณีแซนโขนตา ผีบรรพบุรุษจะสาปแช่งให้ทำมาหากินไม่เจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากลูกหลานประกอบพิธีกรรมประเพณีแซนโขนตา ก็จะช่วยพรให้ทำมาหากินเจริญรุ่งเรือง อยู่เย็นเป็นสุข 2) แนวทางในการอนุรักษ์พิธีกรรมแซนโขนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ การพบบุตรลูกบุตรหลานเข้าร่วมในพิธีกรรมแซนโขนตา การส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นใน สถานศึกษา และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกรรมแซนโขนตาประจำชุมชน

สารภี ขาวดี. (2559). ได้ศึกษา “ประเพณีแซนโฎนตา: การสืบทอดและการดำรงอยู่ของในบริบทดั้งเดิม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมรในปัจจุบันที่หมู่บ้านปรือเกียน ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการสำรวจ สังเกตการณ์ รวมทั้งสัมภาษณ์เชิงลึก ผลวิจัยพบว่าประเพณีแซนโฎนตา ของชาวไทยเชื้อสายเขมรจะเริ่มจัดวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับคน พุทธศาสนา และผี ชาวไทยเชื้อสายเขมรยังคงสืบทอดประเพณีตามแบบดั้งเดิม ตั้งแต่การเตรียมงานจนถึงสิ้นสุดงานที่ทำพิธี แต่ในปัจจุบันที่มีเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เวลา สถานที่ และกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ชาวไทยเชื้อสายเขมรของหมู่บ้านปรือเกียน ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีการปรับรูปแบบของพิธีกรรมบางช่วง แต่ก็ยังคงเน้นเรื่องตอบแทนบุญคุณคนตาย ถือเป็นประเพณีที่ยังคงอนุรักษ์สืบทอดไว้ตามความเชื่อเดิม

สุภาพร ลารุณี, อธิวิวัตร ศรีสมบัติ, และชาติรี เกษโพหนอง. (2559). ได้ศึกษา “แบบแผนประเพณีแซนโฎนตาและแนวทางในการถ่ายทอดการเรียนรู้ประเพณีแซนโฎนตา” โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแบบแผนประเพณีแซนโฎนตาของบ้านทวารไพธำอำเภอมพระ จังหวัดสุรินทร์
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการถ่ายทอดการเรียนรู้ประเพณีแซนโฎนตาแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

โดยมีวิธีดำเนินการคือ การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของพิธีกรรม ประกอบไปด้วย 1) คนที่เข้าร่วมพิธี 2) อุปกรณ์ที่มีความหมายเพื่อใช้ทำพิธีกรรม 3) สถานที่ที่ใช้ทำพิธี 4) วันและเวลาในการทำพิธีกรรมแยกออกเป็น 2 วัน ได้แก่ สารทเล็กและสารทใหญ่ 5) ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมประเพณีแซนโฎนตา
2. การอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตามีการทำมาแต่โบราณ เพราะประเพณีสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมความผูกพันของครอบครัวและญาติพี่น้อง และยังเป็นกรรรำลึกถึงญาติผู้ล่วงลับเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตเวที ซึ่งประเพณีดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความสามัคคี ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สารภี ขาวดี. (2559). ประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์ เกิดขึ้นจากความเชื่อของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร โดยเชื่อว่าผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วจะได้ไปอยู่ในยมโลก คนที่ทำบาปบ้าง เป็นเปรตบ้าง หรือได้รับความทุกข์ทรมาน นอกจากนั้นคนเฒ่าคนแก่ยังเล่าต่อ ๆ กันมาว่า วิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วจะวนเวียนคอยปกป้องดูแลลูกหลานของตนเองอยู่ ดังนั้น ในรอบหนึ่งปีเมื่อถึงช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10

เชื่อว่าเทวดา หรือพญายมจะอนุญาตให้วิญญาณเหล่านั้นได้เดินทางมาเยี่ยมโลกมนุษย์ เพื่อมารับส่วนบุญ ส่วนกุศลที่ลูกหลานได้ทำไว้ เมื่อดวงวิญญาณมาถึงโลกมนุษย์ก็จะไปยังวัดบ้านเกิดของตน และแผ่รอกอย ลูกหลานมาทำบุญให้ หากลูกหลานไม่ได้ทำบุญให้จะโกรธ ทำสิ่งใดก็ไม่ประสบผลสำเร็จและสาปแช่งต่าง ๆ นานา ในทางกลับกันหากได้รับบุญกุศลจากลูกหลานถือเป็นการแสดงถึงความกตัญญู บรรพบุรุษก็จะ อวยพรให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และอยู่เย็นเป็นสุข

ประเพณีตามอย่างโบราณไว้ได้โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 จนถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งในเช้าวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 เป็นการเริ่มบุญสำคัญอีกอย่างเรียกว่า “กันซ้อง” หมายถึง การปรนนิบัติวัฏฐากพระภิกษุสงฆ์จัดต่อเนื่องไปจนถึงเช้าวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ช่วงนี้จะมีการจัดเวรกันเป็นเจ้าภาพทำบุญที่วัดทุกวัน

บ่ายวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 มีพิธีสำคัญ คือ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ มีคำเรียกตามชื่อ ประเพณีว่า “แซนโถงตา” สิ่งของ ที่ลูกหลานต้องเตรียม ได้แก่ 1. กรวยดอกไม้ 5 กรวย หรือ ชันธ 5 2. ผ้าโสร่งและผ้าชิ้นใหม่ 3. ไก่ต้ม เป็ดต้ม ถ้ามีฐานะดีอาจมีหิวหมู 4. กับข้าวต่าง ๆ ตามที่ผีบรรพบุรุษชอบ หรือตามความสะดวก 5. น้ำเปล่า เหล้า 6. รูปเทียน เพื่อจุดบอกกล่าวและเชิญดวงวิญญาณให้มารับ เครื่องเซ่น

เช้ามีวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ลูกหลานมาวัดอีกครั้งเพื่อประกอบพิธีสวดและเทกระเซอ เรียกว่า “จะกันเจอโถงตา” ทำการแห่กระเซอมาสวดทำพิธีที่วัด ในขณะที่แห่ก็จะเรียนชื่อบรรพบุรุษ ตลอดทางที่แห่ จนมาถึงวัด จากนั้นจึงแห่เดินวนรอบโบสถ์ 3 รอบ ละมีการเทกระเซอจนหมด เรียกว่า “จะโถงตา” เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ชาวบ้านจะนำ “บายเบ็ณฑ์” ไปหวานในไร่นา เชื่อว่าจะทำให้ข้าว อุดมสมบูรณ์และเป็นการอุทิศบุญแก่ผีไร่ผีนา เมื่อถึงวัน ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ลูกหลานจะนำกาบกล้วย กาบมะพร้าว กาบหมาก ฯลฯ มาทำเป็น เรือสำเภา (สัญลักษณ์ของพาหนะส่งดวงวิญญาณบรรพบุรุษ กลับ) และใส่อาหาร ขนม ข้าวต้ม เงิน เมล็ดพันธุ์พืช ฯลฯ ลงไป จากนั้นก็นำไปลอยตามแหล่งน้ำใกล้บ้าน เรียกว่า “จูนโถงตาหลบสรุก” หรือส่งยายตากลับบ้าน ถือว่าเสร็จสิ้นงานบุญประเพณีแซนโถงตา

พระจักรพงษ์ จุกวิโส. (2560). ได้ศึกษา “วิเคราะห์คติธรรมจากประเพณีสารทเดือนสิบชาว ไทยเชื้อสายเขมรในตำบลสระยาว อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเพณี สารทเดือนสิบและเพื่อวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีสารทเดือนสิบ ซึ่งศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ผลวิจัยพบว่า

การวิเคราะห์คุณค่าของคตินิยมทำให้เห็น คุณค่า 8 ด้าน คือ 1. คุณค่าด้านความกตัญญูกตเวทีตามคติทางพระพุทธศาสนา 2. คุณค่าด้านสังคหวัตถุ 4 ตามคติทางพระพุทธศาสนา 3. คุณค่าทางจริยธรรมตามคติทางพระพุทธศาสนา 4. คุณค่าด้านปัจเจกบุคคล 5. คุณค่าด้านครอบครัว 6. คุณค่าด้านสังคม 7. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ 8. คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมของชุมชน และสังคม ที่มีความเชื่อ ค่านิยม มีแบบแผนในการปฏิบัติ สามารถสร้างความรักสมัครสมานความเมตตาปรานีเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นเอาไว้ให้สืบทอดกันต่อไป

สงวน ตรีสุชี. (2560). ได้ศึกษา เกี่ยวกับความรู้ที่เราได้ยินได้ฟังจากคนอื่นนั้นแม้ว่าจะได้การพิจารณาด้วยตนเองในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้เรียกว่าความรู้แต่เป็นเพียงความเชื่อ ในคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น ความเชื่อ ความรู้ และความจริงมีความสัมพันธ์กันและความจริงก็มีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่เป็นตัวนำไปสู่การปฏิบัติธรรม หรือแม้แต่ความรู้ที่เกิดจากการคิดพิจารณาของตนเอง เป็นได้เพียงแต่ความเชื่ออาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าความรู้ ความรู้ที่เกิดจากญาณเป็นการหยั่งรู้ถึงความจริงตามธรรมชาติจากความจริงที่เกิดขึ้นทำให้เห็นว่าความเชื่อความรู้ความจริงล้วนมีความสัมพันธ์กันความเชื่อเป็นพื้นฐานของความรู้เมื่อมีความรู้ก็จะบรรลุความจริงในพระพุทธศาสนาจึงสอนที่มาของความรู้ 3 ทางไม่ได้ทั้งความเชื่อแต่ก็ไม่สอนให้ติดยึดอยู่เพียงเท่านั้นการภาวนาให้เกิดญาณขึ้นในตนเองเป็นสิ่งที่พุทธศาสนาให้ความสำคัญมาก ทั้ง 3 ประการดังกล่าวเป็นกระบวนการเดียวของพระพุทธศาสนานั้นคือ พระนิพพาน

ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). ได้ศึกษา วัฒนธรรมและความเชื่อ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามกรอบความคิด ตามความศรัทธาและความเชื่อ และยอมรับในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความศรัทธา เข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ ขณะที่อยู่พิธีกรรมในชุมชนที่เป็นศูนย์รวมความเชื่อความศรัทธา สมาชิก บุคคลและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องที่มีความเชื่อมาทำกิจกรรม จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการกระบวนการตามขั้นตอน ซึ่งพลังศรัทธาจะส่งผลต่อรูปแบบการจัดการ รวมถึงการจัดเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความศรัทธาของชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะส่งผลในระยะยาวต่อชุมชน

พระครุรัตนญาณโสภิต และพระมหามิตร ฐิตปณฺโญ. (2562). ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี แขนงโขนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับความเชื่อมาจากสังคมที่เชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี จึงเกิดวัฒนธรรมการนับถือ ผี วิญญาณบรรพบุรุษ การประกอบพิธีเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีแขนงโขนตาของจังหวัดบุรีรัมย์ จัดขึ้นตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยจะมีการประกอบพิธีแขนงโขนตาในระหว่างวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี มีการเตรียม อาหารคาว หวาน และสิ่งของต่าง ๆ ในพิธีให้แล้วเสร็จตั้งแต่วันแรม 13 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งอาหาร คาวหวานและสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีดังนี้ ข้าวปลาอาหาร ได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ไก่ทอด ไก่ย่าง ปลาย่าง เนื้อย่าง ฯลฯ ของหวาน ได้แก่ ข้าวต้มกล้วย ข้าวต้มมะพร้าว ฯลฯ ผลไม้ ได้แก่ กล้วยสุก ฝรั่ง ข้าวโพด ฯลฯ เครื่องดื่ม ได้แก่ เหล้า น้ำอัดลม น้ำเปล่า ฯลฯ เครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ผ้านุ่ง ผ้าโสร่ง พอถึงเช้าวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันเริ่มประกอบพิธีเจ้าบ้านจะเตรียมสถานที่โดยการปูที่นอนนุ่มและปูทับด้วยผ้าขาวไว้ตรง บริเวณห้องโถงกลางบ้านนำเครื่องบวงสรวงเช่นไหว้จัดเป็นสำรับวางบนฟูก นั้นเมื่อตั้งเครื่องบวงสรวงเช่น ไหว้เสร็จก็จะมีลูก หลานที่แยกครอบครัวออกไปนำทยอยเครื่องบวงสรวงมาสมทบ

ผู้นำประกอบพิธีในประเพณีแขนงโขนตาคือ ปู่ย่า ตายาย ที่อาวุโสที่สุดในครอบครัว นำกล่าว คำบูชาพระรัตนตรัย จากนั้นตั้งนะโม 3 จบ และสวดชุมนุมเทวดา ทำพิธีกรวดน้ำพร้อมกับกล่าวเชิญ ดวง วิญญาณของบรรพบุรุษ หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้วให้มารับ เครื่องเช่นไหว้ที่ลูกหลานจัดเตรียมมานี้ หลังจากนั้นจากการกรวดน้ำอีกรอบเพื่อเป็นการกล่าววิญญานบรรพบุรุษ

เช้าวันรุ่งขึ้น เวลา 05.00 น. ซึ่งตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 จะมีการจัดเป็นสำรับ เรียกว่า “บาย ตะเปิดตะโบร” และ “บายเบ้น” (อาหารสำหรับโขนตา) จัดแห่ไปวัด ในระหว่างทางที่แห่จะมีการ ขานชื่อหรือเรียกชื่อดวงวิญญาณบรรพบุรุษไปด้วยตลอดทางที่แห่ เมื่อถึงวัดผู้นำประกอบพิธีกล่าวให้ ทุกท่านจุดธูปเทียนปักลงในสำรับโขนตาของตน จากนั้นไหว้พระรับศีลแล้ว ก็จะทำพิธีแห่รอบอุโบสถ 3 รอบ แล้วจึงนำ “บายตะ เปิดตะโบร” ถวายพระสงฆ์ ส่วน “บายเบ้น” พระจะทำการสวดบังสุกุลให้แล้ว จึงนำ “บายเบ้น” หรืออาหารสำหรับโขนตาไปวางไว้ตามกำแพงวัด ให้สำหรับวิญญาณหรือผีไม่มีญาติ ผีตายโหง และนำอาหารบางส่วนไปวางไว้ตามไร่นาเพื่อเช่นไหว้ดวงวิญญาณที่ปกป้องรักษา เพื่อให้เกิด ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารต่อไป

เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วลูกหลานก็จะทำพิธีส่งโศกนาฏกลับ โดยจัดสำหรับอาหารเช่นบอกรวดวงวิญญาณกลับสู่สถานที่อยู่โดยให้นำเอาโรคา พยาธิต่าง ๆ ไปด้วย ให้ทิ้งไว้แต่ความเป็นสิริมงคล ความสุข ความเจริญ แล้วนำกากกล้วยมาทำเป็นเรือขนาดกลัดด้วยไม้ไผ่ มีหุ่นสมมติวางไว้ท้ายเรือแทน “โศกนาฏ” นำข้าวปลาอาหารใส่ แล้วนำไป ลอยในแหล่งน้ำไหลเป็นการส่งโศกนาฏกลับ แล้วจึงค่อยมาพบลูกหลานใหม่ในปีต่อไป เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีแซนโศกนาฏโดยสมบูรณ์ในปีนั้น

พระครูรัตนญาณ โสภิต. (2563). ได้ศึกษา “การอนุรักษ์ประเพณีแซนโศกนาฏที่มีผลต่อวิถีชีวิตชาวอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นกำเนิดและการอนุรักษ์ประเพณีที่มีผลต่อชาวอำเภอสตึก โดยใช้วิธีการศึกษาทั้งเอกสารและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีพัฒนาแนวคิดมาจากเจ้าพิมพ์พิสาร โดยชาวเขมรเชื่อว่าการอุทิศบุญให้ผีบรรพบุรุษ จะทำให้บ่วงกรรมเบาลงและได้รับผลบุญ จึงมีการทำพิธีเพื่อแสดงความกตัญญูสะท้อนความรักความผูกพันคนในครอบครัว หากใครทำก็จะนำผลดีมาสู่ตัว แต่หากไม่ทำก็จะถูกสังคมนักกล่าวหาว่าเป็นคนอกตัญญู การทำประเพณีถือว่าเป็นคนใจบุญเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นผลมาจากหลักคำสอนศาสนาพุทธ จากความคิดนี้ทำให้ชาวสตึกในจังหวัดบุรีรัมย์ยังคงสืบทอดประเพณีนี้ต่อมา เพราะเชื่อว่าหากตนเสียชีวิตลูกหลานก็จะทำบุญให้เหมือนที่ตนทำ ให้บรรพบุรุษทำให้ประเพณียังคงสืบต่อไป

สรวิษฐ์ วงษ์สะอาด. (2563). ได้ศึกษา “พระพุทธศาสนากับความเชื่อ” พบว่า ความเชื่อ คือหลักคำสอนของศาสนาพุทธส่วนใหญ่แสดงออกมาจากพฤติกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตที่เชื่อเรื่องบาป-บุญ เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดเชื่อเรื่องอนิจจังเชื่อเรื่องการไม่จองเวรเชื่อว่าทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน เชื่อศรัทธาต่าง ๆ ชาวพุทธมีเสรีภาพในการเชื่อและศรัทธา และเชื่อกรรมลิขิต ดังนั้นคนไทยในสังคมปัจจุบันยังต้องการศาสนาเป็นที่พึ่งอยู่มาก トラบใดที่คนยังไม่มีความมั่นใจในชีวิต เพราะศาสนามีบทบาทสนองความต้องการทางจิตใจคนในสังคมได้เสมอ ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะเลือกใช้รูปแบบใดวิธีการใด ให้ความเชื่อเหมาะสมกับความต้องการของตนเอง ดังนั้น ความเชื่อจึงมีความสำคัญเพราะมีบทบาทและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตในสังคมแบบพุทธ โดยยึดเอาคำสอนของศาสนา มาเป็นเป้าหมายในชีวิต และกำหนดกรอบของการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตน เช่น ศีล สมาธิ ปัญญา

พระชลญาณมุนี. (2564). ได้ศึกษา “ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบัน” พบว่าปรากฏการณ์ทางความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนาของคนไทยที่มีรากฐานมาจากเชื่อผีเชื่อบรรพบุรุษ

เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อเทพเจ้านอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ การผสมผสานความเชื่อโดยขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการของความเชื่อทำให้ความเชื่อต่อศาสนาเคลื่อนออกห่างจากหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ส่งผลให้เกิดความงมงายเชื่อทุกอย่างที่ฟังพาหาประโยชน์ได้ บางครั้งก็ตกเป็นเครื่องมือของความเชื่อเพราะเป็นความเชื่อที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ส่วนกระบวนการเกิดความเชื่อในพระพุทธศาสนาสามารถจำแนกได้ 3 ระดับ เรียงโดยลำดับได้ดังนี้ 1) ระดับการเข้าสู่ความเชื่อในเบื้องต้น โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการชี้วัดข้อเท็จจริงมีปรากฏในพระพุทธศาสนา 2) ระดับการใช้เหตุผลโดยใช้หลักตรรกะชี้วัดข้อเท็จจริงมีปรากฏในอริยสัจ 4 และ 3) ระดับปัญญาโดยใช้หลักไตรสิกขาฝึกอบรมพัฒนาจิตเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องมีปรากฏในความเชื่อ 4 ดังนั้นปรากฏการณ์ความเชื่อของคนไทยจำแนกตามความเชื่อได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ ความเชื่อในการรักษาโรคความเชื่อในความสุข ความเชื่อในด้านความรักและความเชื่อเรื่องของกรรม สามารถนำมาวิเคราะห์ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ได้ดังนี้ ด้านการรักษาโรคใช้หลักอริยสัจ 4 ด้านความสุขใช้หลักสุขของคฤหัสถ์ สุขของบรรพชิต ด้านความรักใช้หลักสมชีวิธรรม 4 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 กรรมใช้หลักความเชื่อ 4 ที่ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบันนั่นเอง

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณี แขนงโขนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นความเชื่อ ความศรัทธาที่แฝงด้วยคตินิยมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จนเป็นแนวทางในปฏิบัติและการดำเนินชีวิต ในบทนี้จะอธิบายถึงวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ รูปแบบการวิจัย พื้นที่วิจัยและประชากรผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการค้นคว้าหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อคำถามในการวิจัย จากนั้นจึงลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล สำหรับการเขียนวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ตามลำดับต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

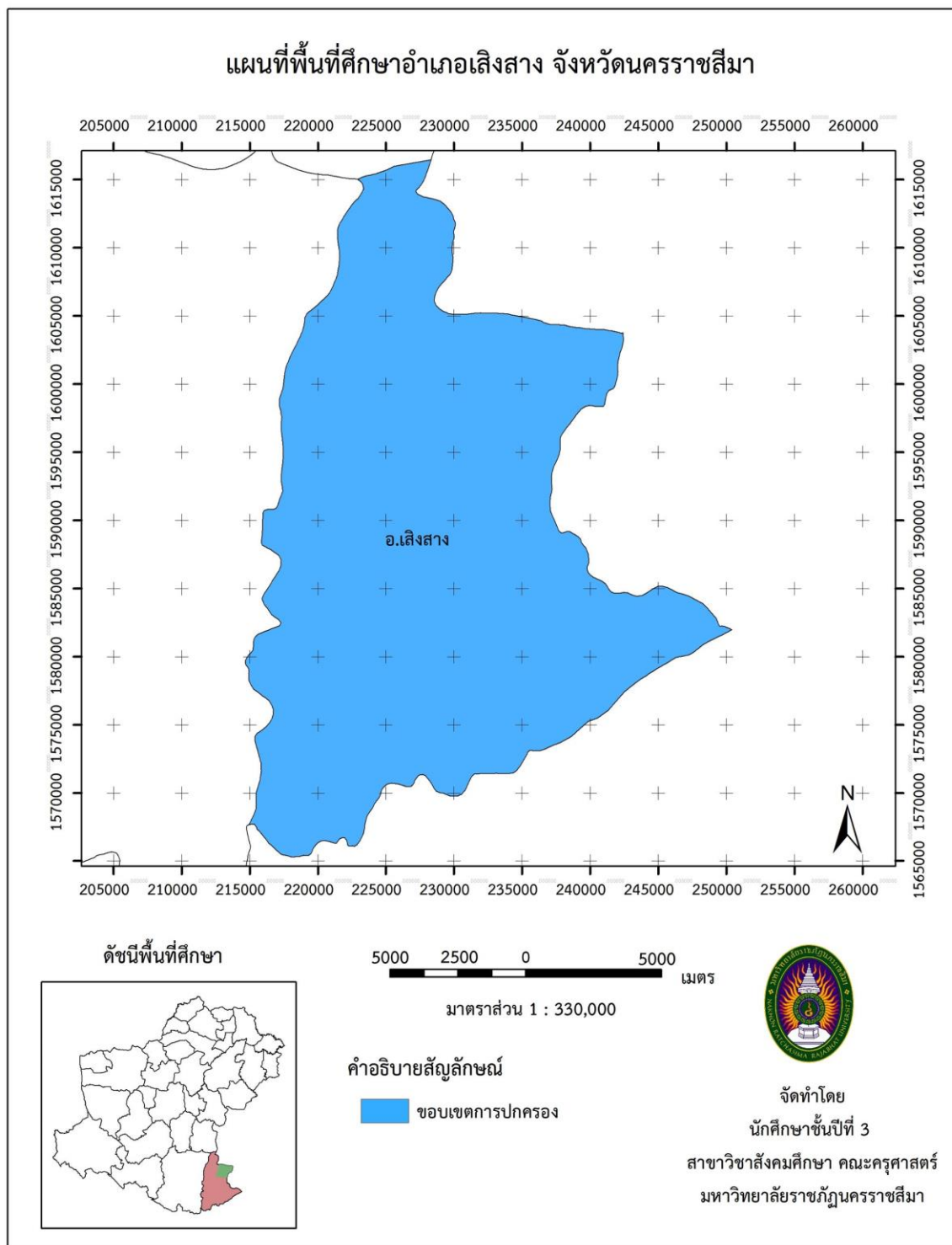
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจาก เอกสารข้อมูล การวิจัย รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วารสาร หนังสือ งานเขียน และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อคำถามในการวิจัย จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์

พื้นที่การวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

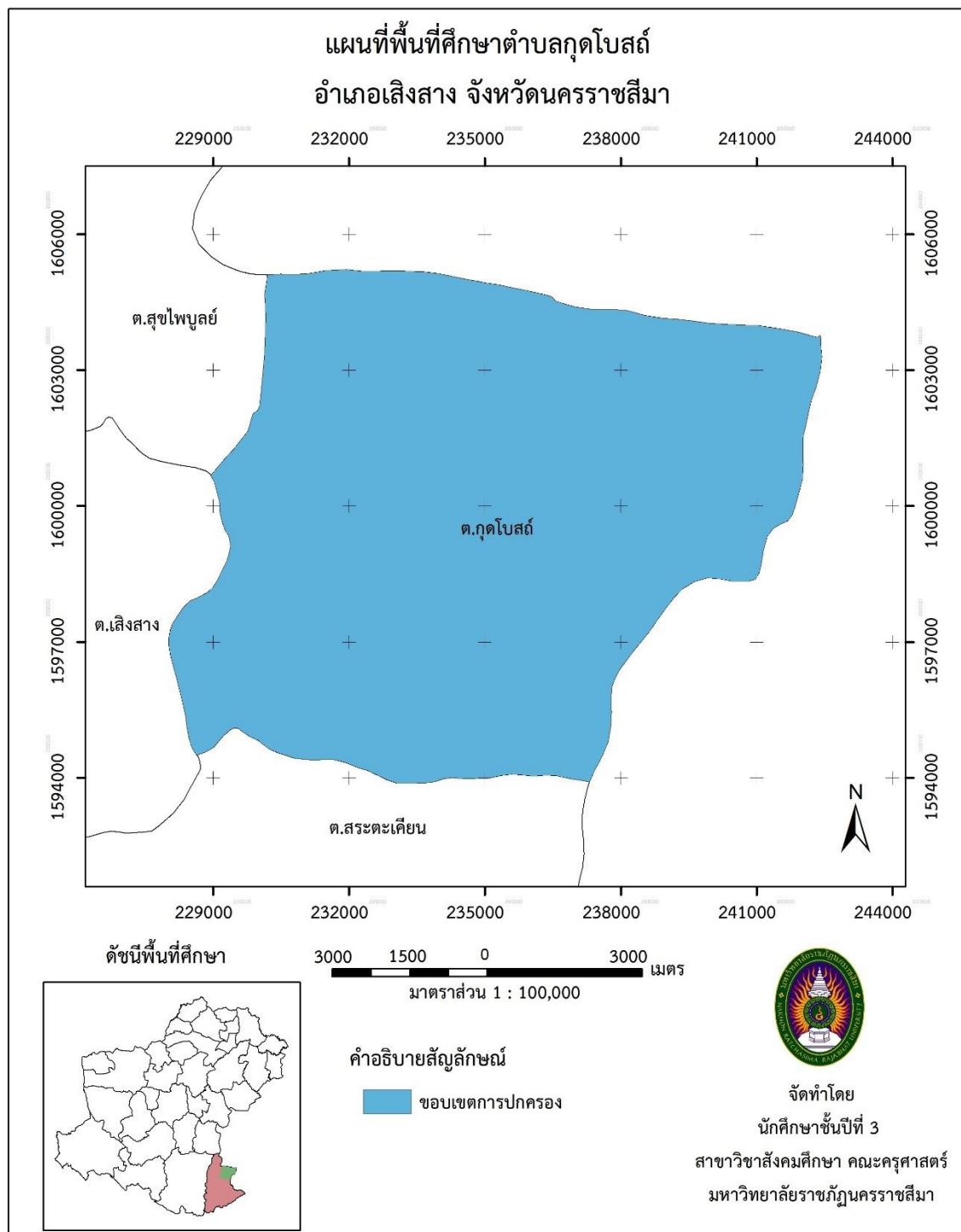
การศึกษาวิจัย ได้มีการกำหนดพื้นที่การวิจัยและประชากรสำหรับให้ข้อมูลดังนี้

1. พื้นที่วิจัย

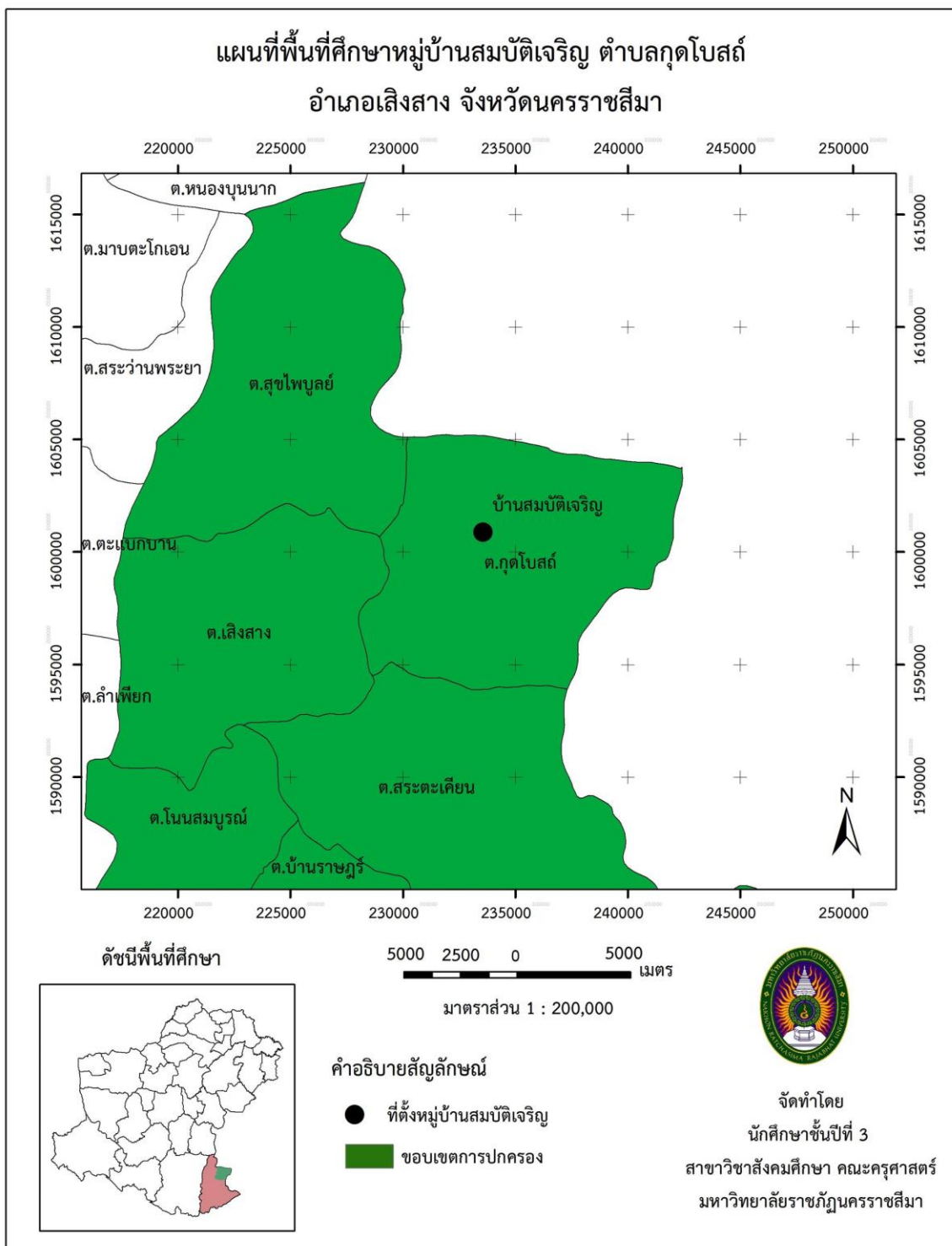
ในการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการกำหนดพื้นที่ที่จะใช้เป็นกรณีศึกษา คือ หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

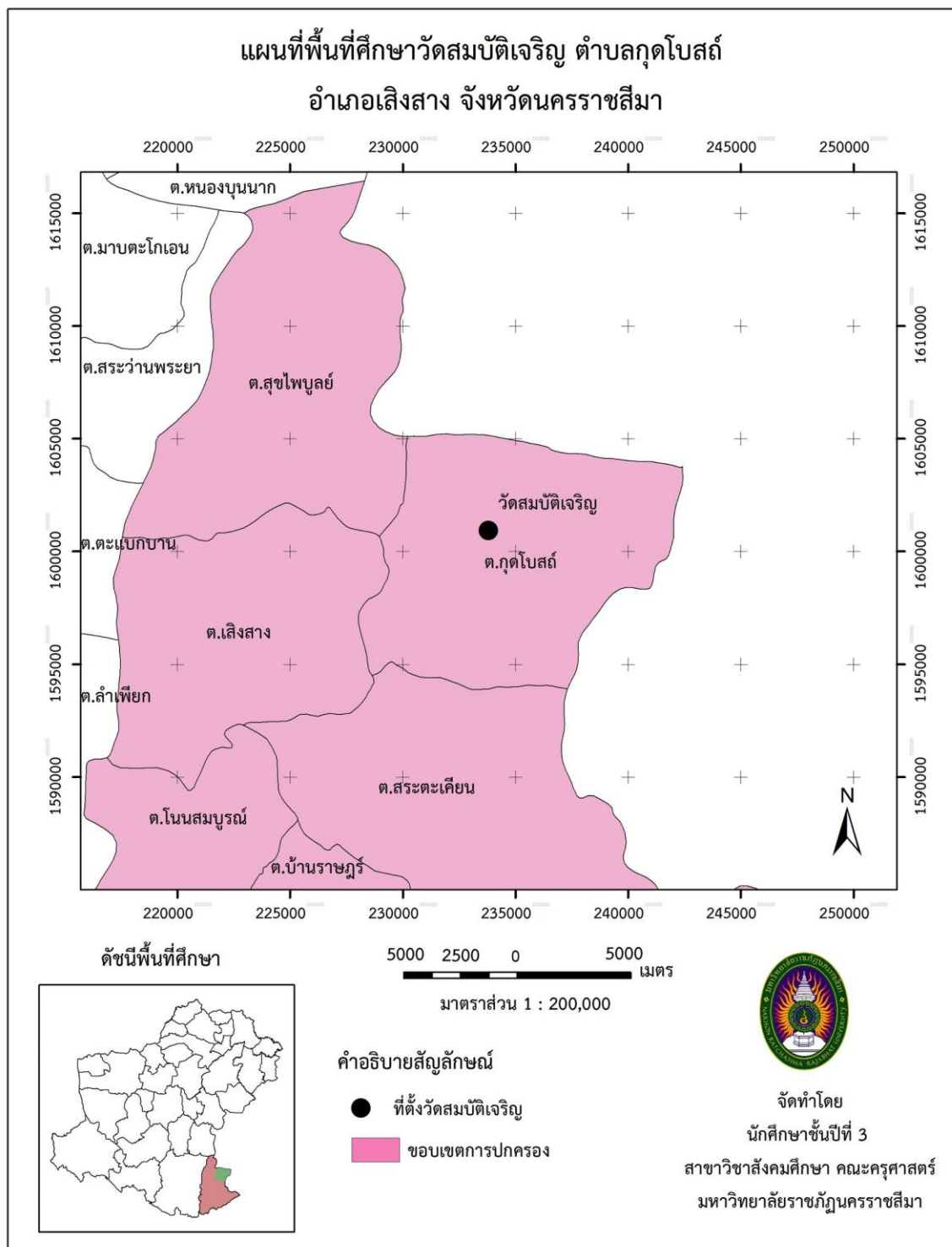
ภาพที่ 1 แผนที่พื้นที่ศึกษาอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 แผนที่พื้นที่ศึกษาตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 3 แผนที่พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 4 แผนที่พื้นที่ศึกษาวัดสมบัติเจริญ ตำบลกุตโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการกำหนดโดยการหากลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้นำทางศาสนา	2 รูป
กลุ่มที่ 2 ประชาชนชาวบ้าน	3 คน
กลุ่มที่ 3 ประชาชนทั่วไป	20 คน
รวมทั้งหมด	จำนวน 25 คน

โดยวิธีการในการเลือกกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย จะทำการเลือกกลุ่มที่มีความรู้ และเป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมในการประกอบประเพณีแซนโฎนตา โดยกลุ่มที่เป็นผู้ที่มีความรู้และเป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมในการประกอบประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่ ด้านผู้นำทางศาสนา ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 2 รูป ด้านประชาชนชาวบ้าน ได้แก่ มัคทายก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้านผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในพิธี จำนวน 3 คน และด้านประชาชนทั่วไป ได้แก่ คนในชุมชนที่มีเชื้อสายไทยเขมร อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 5 คน อายุ 51-60 ปี จำนวน 5 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน รวมจำนวน 20 คน ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการแนะนำของผู้นำทางศาสนาและประชาชนชาวบ้านว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้และเคยเข้าร่วมในการประกอบประเพณีแซนโฎนตาโดยตรง ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการและสนใจได้

ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2565 ถึงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2565

เครื่องมือการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลจาก เอกสารข้อมูล การวิจัย รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วารสาร หนังสือ งานเขียน และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนำมาเป็นข้อคำถามและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์

1. เครื่องมือในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบลักษณะเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ คือ

- 1) ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 2) เพศ
- 3) ช่วงอายุ
- 4) อาชีพ
- 5) หมายเลขโทรศัพท์

ตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เช่น ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาจัดทำขึ้นเพื่อสิ่งใด ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาอย่างไรบ้าง การเข้าร่วมประเพณีประเพณีแซนโฎนตา หากเข้าร่วมจะส่งผลอย่างไร และหากไม่เข้าร่วมจะส่งผลอย่างไร

ตอนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคตินิยมในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เช่น ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาปรากฏคตินิยมในเรื่องใดบ้าง คตินิยมในประเพณีแซนโฎนตาสอนในเรื่องใดบ้าง

2. อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องบันทึกเสียง โทรศัพท์มือถือ การจดบันทึก การถ่ายภาพ เป็นต้น

2. การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นข้อเท็จจริงและครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการสำหรับนำข้อมูลมาเรียบเรียง และนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย
2. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมเอกสารข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลจากรายงานการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น บทความทางวิชาการ วารสาร งานเขียน และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อ คติธรรม
2. ภาคสนาม หลังจากขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารแล้ว ทำการลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ประชาชนชาวบ้าน และคนไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีส่วนร่วมและเคยเข้าร่วมประเพณีแซนโถงตา ใช้การสัมภาษณ์ที่มีแนวคำถามสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ ผู้จัดบันทึกสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรายงานการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารข้อมูล การวิจัย รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วารสาร หนังสือ งานเขียน และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปกระบวนการวิจัย

ในการสรุปการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ จากนั้นนำมาเขียนสรุปได้ดังนี้

1. บทสรุปเป็นการวิเคราะห์ในลักษณะรวบยอด ประเด็นที่สำคัญ
2. ข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะทางวิชาการและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง

ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาใน ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา โดยข้อมูลที่ได้มาจากการลงสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ดั้งขึ้นตอนการดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาสรุป โดยยึดวัตถุประสงค์ในการวิจัยเป็นสำคัญ และสรุปข้อมูลที่ได้ออกมาในรูปแบบการพรรณนา ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาเพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจาก ประเพณีแซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ
2. ผลการศึกษาคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา

1. ผลการศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาเพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจากประเพณี แซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็น ราษฎรจากจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านสมบัติเจริญ เพื่อทำการเกษตรเลี้ยงชีพ ต่อมามีการลงหลักปักฐานอยู่ที่บ้านสมบัติเจริญ หลังจากนั้นได้นำเอา วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์มาด้วย ซึ่งประเพณีแซนโฎนตาก็ได้ ถูกนำมาที่บ้านสมบัติเจริญและยังคงมีการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาที่เป็นเอกลักษณ์มาจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีแซนโฎนตาของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ในหมู่บ้านสมบัติเจริญ เกิดจากการที่ชาวบ้านมีความ เชื่อ มีความศรัทธา และความเคารพบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงช่วงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ในแต่ละบ้านญาติพี่น้องจะมาร่วมกันเตรียมงาน เตรียมของเซ่นไหว้ และร่วมกัน ประกอบพิธีกรรม ทำบุญเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ โดยชาวบ้านมีความเชื่อในการจัดพิธีว่าเป็นการจัดเพื่อ

ระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับได้รับผลบุญที่ทำให้และเพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลาน หากใครเข้าร่วมพิธีบรรพบุรุษจะอวยพร ให้สุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จในการอาชีพการงาน ค้าขายรุ่งเรือง และหากไม่เข้าร่วมก็ไม่ส่งผลต่อชีวิต

โดยจากการลงพื้นที่ศึกษาและสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ประกอบกับการศึกษา เอกสารข้อมูล การวิจัย บทความวิชาการ วารสาร หนังสือ พบว่าประเพณีแซนโถงตาของชาวบ้านมีความเชื่อที่เหมือนและแตกต่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความแตกต่างของประเพณีแซนโฌนตานตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และ จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโฌนตา	ประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.ลำดวน จ.นครราชสีมา	ประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ความเชื่อในการจัดพิธี	เป็นการจัดเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับได้รับผลบุญที่ทำให้และเพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลาน	เป็นประเพณีบูชา บรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมร เป็นพิธีระลึกถึงบรรพบุรุษ	เป็นการจัดเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับได้รับผลบุญที่ทำให้และเพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลาน	ประเพณีแซนโฌนตาเกิดจากความเชื่อที่ว่าในรอบหนึ่งปี เมื่อถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 10 พระยายมราชจะเปิดยมโลก เพื่อให้ดวงวิญญาณทั้งหลายเดินทางกลับมาเยี่ยมลูกหลาน ตลอดจนรับเครื่องเซ่นสังเวยยังโลกมนุษย์ และพักอยู่วัดบ้านเกิดของตนและรอคอยลูกหลานของตนมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ตน
ความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าร่วมพิธี	หากใครเข้าร่วมพิธีบรรพบุรุษจะอวยพร ให้สุขภาพแข็งแรงประสบความสำเร็จ ทำอาชีพ คำขายรุ่งเรือง	จะส่งผลทำให้เจริญรุ่งเรือง ไม่เจ็บไม่ป่วย	หากใครเข้าร่วมพิธีบรรพบุรุษจะอวยพร ให้สุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จ ทำอาชีพ คำขายรุ่งเรือง	บรรพบุรุษจะพากันอวยพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแห่เทียนตา	ประเพณีแห่เทียนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแห่เทียนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแห่เทียนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแห่เทียนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ความเชื่อเกี่ยวกับการ ไม่เข้าร่วมพิธี	หากไม่เข้าร่วมไม่ส่งผลต่อชีวิต	หากไม่เข้าร่วมบรรพบุรุษจะสาปแช่ง	หากไม่เข้าร่วมจะทำหรือคิดสิ่งใด ไม่ประสบความสำเร็จ	หากลูกหลานตระกูลใดไม่ปฏิบัติ แสดงว่าเป็นคนไม่รู้จักรักบุญคุณ ไม่ กตัญญูต่อบรรพบุรุษ บรรพบุรุษ จะสาปแช่งไม่ให้ความสุขความ เจริญ
ระยะเวลาในการจัดงาน	วันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 รวมระยะเวลา 3 วัน ซึ่งประกอบด้วย วันที่ 1 วันเตรียมงาน ชาวบ้านจะ ช่วยกันทำกระดาษสาธิต จากนั้นแต่ ละบ้านจะช่วยกันทำความสะอาด บ้านเรือนและจัดเตรียมข้าวของ เครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนม ต่าง ๆ	วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 รวมระยะเวลา 17 วัน ซึ่งประกอบด้วย วันที่ 1 วันเตรียมงาน แต่ละบ้านจะ ช่วยกันทำความสะอาดบ้านเรือน และจัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนมต่าง ๆ	วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 รวมระยะเวลา 17 วัน ซึ่งประกอบด้วย วันที่ 1 ช่วงเช้า เป็นการเตรียม งาน โดยแต่ละบ้านจะช่วยกันทำ ความสะอาดบ้านเรือนและ จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนมต่าง ๆ ช่วงเย็น หลังจากเตรียม	วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ถึง วัน แรม 15 ค่ำ เดือน 10 รวมระยะเวลา 17 วัน ซึ่งประกอบด้วย วันที่ 1 วันเตรียมงาน แต่ละบ้าน จะช่วยกันทำความสะอาด บ้านเรือนและจัดเตรียมข้าวของ เครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนม ต่าง ๆ

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแห่เทียนโต	ประเพณีแห่เทียนโตของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบลัด อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแห่เทียนโตของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแห่เทียนโตของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแห่เทียนโตของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ระยะเวลาในการจัดงาน			เครื่องเซ่นไหว้แล้ว จะเริ่ม พิธีปะก้อล คือการเซ่นไหว้ผีบรรพ บุรุษ	
	วันที่ 2 ช่วงบ่าย จะเริ่มทำพิธีเซ่น ไหว้ผีบรรพบุรุษ ช่วงเย็น จะนำขันธ 5 ขอบูธอวสุโธในบ้น แล้วนำอาหาร ที่เซ่นไหว้ และกระยาสาทรไป แจกจ่าย พร้อมกับนำกระเชอ (ตะกร้าอาหารคาวหวาน) ไปวางข้าง ทางเข้าบ้าน, ตามแนวรั้วบ้าน เพื่อให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับและผีไร้ ญาติมารับอาหารที่วางไว้ให้ เมื่อวาง เสร็จแล้ว ลูกหลานญาติพี่น้องก็จะ กินเลี้ยงกันภายในครอบครัว	วันที่ 2 วันเบ้นท์ตุง (สารทเล็ก) ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ช่วงเช้า ชาวบ้านนำภัตตาคารไปถวาย พระสงฆ์ที่วัด เพื่อให้พระสงฆ์รับรู้ ว่าชาวบ้านกำลังจะเข้าสู่พิธีกันชงแล้ว ช่วงบ่าย แต่ละบ้านจะทำพิธีเซ่น เบ้นท์ตุงให้แก่บรรพบุรุษ	วันที่ 2 วันเบ้นท์ตุง (สารทเล็ก) ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ช่วงเช้า ชาวบ้านนำภัตตาคารไปถวาย พระสงฆ์ที่วัด เพื่อให้พระสงฆ์รับรู้ ว่าชาวบ้านกำลังจะเข้าสู่พิธีกันชง แล้ว ช่วงบ่าย แต่ละบ้านจะทำพิธี เซ่นเบ้นท์ตุงให้แก่บรรพบุรุษ	วันที่ 2 วันเบ้นท์ตุง (สารทเล็ก) ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ช่วงเช้า ชาวบ้านนำภัตตาคารไปถวาย พระสงฆ์ที่วัด เพื่อให้พระสงฆ์รับรู้ ว่าชาวบ้านกำลังจะเข้าสู่พิธีกันชง ช่วงบ่าย แต่ละบ้านจะทำพิธีเซ่น เบ้นท์ตุงให้แก่บรรพบุรุษ

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแห่นางแมว	ประเพณีแห่นางแมวของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบท อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแห่นางแมวของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแห่นางแมวของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแห่นางแมวของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ระยะเวลาในการจัดงาน	วันที่ 3 ชาวบ้านจะไปวัดเพื่อทำพิธีทางพุทธศาสนา โดยการตักบาตรทำบุญ และทำการสวดบังสกุลหาผู้ล่องลับโดยมีการเขียนชื่อผู้ล่องลับไปแล้วพร้อมกับเผากระดาษชื่อเมื่อสวดบังสกุลเสร็จสิ้น เป็นอันเสร็จพิธี	วันที่ 3 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 3 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 3 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 4 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 4 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 4 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 5 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 5 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 5 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 6 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 6 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 6 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโถงตา	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ระยะเวลาในการจัดงาน		วันที่ 12 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 12 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 12 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 13 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 13 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 13 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 14 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 14 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 14 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์
		วันที่ 15 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 15 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์	วันที่ 15 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัดถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโฎนตา	ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ระยะเวลาในการจัดงาน		วันที่ 16 ช่วงเช้า พิธีกันชง หรือพิธี ทำบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัด ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ช่วงบ่าย แต่ละบ้านหรือสายตระกูลจะเช่น ไหว้ผีบรรพบุรุษ เรียกว่า “แซนโฎน ตา”	วันที่ 16 วันเบญจทิม (วันสารท ใหญ่) แต่ละบ้านจะช่วยกันทำ ความสะอาดบ้านเรือนและ จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนมต่าง ๆ และ เตรียมสถานที่เพื่อประกอบ พิธีกรรมแซนโฎนตา ต่อมาก็จะประกอบพิธีกรรม “จูน โฎนตา” (การมอบข้าวของ เครื่องใช้ให้ผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิต) หลั กจากประกอบพิธีจูนโฎนตาเสร็จ ในช่วงเย็นแต่ละบ้านจะจัดเตรียม กระแอมโฎนตา และบายเบมณฑ์ (ข้าวที่ปั้นเป็นก้อนเพื่อใช้ใส่บาตร พระ) เพื่อไปประกอบพิธีสวดมนต์ เย็นที่วัด	วันที่ 16 พิธีกันชง หรือพิธีทำบุญ เลี้ยงพระ ชาวบ้านจะไปวัด ถวาย ภัตตาหารแด่พระสงฆ์ หลังจาก กลับจากวัด แต่ละบ้านจะช่วยกัน ทำความสะอาดบ้านเรือนและ จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ อาหารคาวหวาน ขนมต่าง ๆ และ เตรียมสถานที่เพื่อรอเช่นไหว้

ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโถงตา	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์	ประเพณีแซนโถงตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ
ระยะเวลาในการจัดงาน		<p>วันที่ 17 เช้ามีต ลูกหลานจะนำ กระเซอโถงตา (ตะกร้าอาหารคาว หวาน) แห่ไปวัดโดยมีการจุดธูป เทียนเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษไป ด้วย เมื่อถึงวัดให้พระรับศีล จากนั้นแห่รอบอุโบสถ 3 รอบ สวด มาติกาบังสุกุลและอนุโมทนา เมื่อ สวดเสร็จจะนำกระเซอโถงตาไปไว้ ตามกำแพงวัด บางส่วนก็จะนำไปไว้ ตามไร่นา ให้ผีไม่มีญาติเป็นการเสร็จ สิ้นประเพณีแซนโถงตา</p>	<p>วันที่ 17 พิธีจูนโถงตาหลบสรุก (พิธีกรรมส่งดวงวิญญาณบรรพ บุรุษกลับ) ช่วงเช้าชาวบ้านจะนำ กาบกล้วยหรือกาบหมาก มาทำ เป็นรูปเรือ นำอาหาร เมล็ดพืช เงิน และจุดเทียน แล้วนำไปลอยที่ อ่างเก็บน้ำหรือลำคลองของ หมู่บ้านเป็นการเสร็จสิ้นประเพณี แซนโถงตา</p>	<p>วันที่ 17 พิธีกระเซอโถงตา เวลา 03.00 น. ลูกหลานก็จะมา หุงข้าว ทำอาหาร เพื่อนำไป ประกอบพิธีกรรมกระเซอโถงตา ที่วัด เวลา 04.00 น. ชาวบ้านเดินทาง ไปวัดเพื่อประกอบพิธีกระเซอ โถงตา โดยในกระเซอโถงตาจะมี อาหารคาว อาหารหวาน มีการแห่ กระเซอโถงตารอบศาลาการ เปรียญ 3 รอบ จากนั้นพระสงฆ์ บังสุกุลและอุทิศส่วนกุศลให้ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และให้ พรชาวบ้านที่ไปร่วม พิธีกระเซอโถงตา หลังจากเสร็จ พิธีกระเซอโถงตา ชาวบ้านก็จะ นำกระเซอไปวางไว้</p>

<p>ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโฎนตา</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ</p>
<p>ระยะเวลาในการจัดงาน</p>				<p>ตามนอกพื้นที่บ้าน, บริเวณริม ถนน, หัวมุมถนน, หรือโคนต้นไม้ เพื่อให้ผีบรรพบุรุษและมีวิญญาณมา รับส่วนบุญ จากนั้นชาวบ้านก็จะ กลับบ้านไปเตรียมหุงหาอาหารมา เพื่อจะนำมาตักบาตรและนำไปจัจย ที่ลูกหลานได้รวมกันนำมาถวาย พระสงฆ์ และจะมีการอุทิศส่วน กุศลให้แก่ดวงวิญญาณของ บรรพบุรุษด้วย เป็นการเสร็จสิ้น ประเพณีแซนโฎนตา</p>
<p>สถานที่ทำพิธี</p>	<p>ทำบุญที่วัด และทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้าน พ่อแม่ หากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว ต้องทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้านพี่คนโต</p>	<p>ทำบุญที่วัด และทำพิธี เซ่นไหว้ที่บ้านของตนเอง</p>	<p>ทำบุญที่วัด และทำพิธี เซ่นไหว้ที่บ้านของตนเอง</p>	<p>ทำบุญที่วัด และทำพิธีเซ่นไหว้ที่ บ้านพ่อแม่ หากพ่อแม่เสียชีวิตไป แล้วต้องทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้านพ่อ แม่เช่นเดิม</p>

<p>ลักษณะ ความเชื่อ กิจกรรม พิธีกรรม ใน ประเพณีแซนโฎนตา</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัดเจริญ ต.กุดโบสถ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดบุรีรัมย์</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์</p>	<p>ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทย เชื้อสายเขมร จังหวัดศรีสะเกษ</p>
<p>ของที่ขาดไม่ได้ในพิธี</p>	<p>กระยาสารท, กล้วย, มะพร้าว ไก่, หัวหมู, สุรา, ลาบ</p>	<p>ข้าวต้มมัด, กล้วย, มะพร้าว ไก่ต้ม, ข้าวเหนียว, สุรา</p>	<p>ข้าวต้มมัด, กล้วย, มะพร้าว, ไก่ต้ม , หัวหมู, สุรา</p>	<p>ข้าวต้มมัด, ข้าวเม่า, กล้วย, มะพร้าว, ไก่ต้ม, สุรา</p>

ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เกิดจากความเชื่อที่ว่า เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 และวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีการจัดพิธีแซนโฎนตาขึ้น โดยจะใช้ระยะเวลาในการประกอบพิธีรวมระยะเวลา 3 วัน วันแรกจะเตรียมของเพื่อประกอบพิธีหรือเตรียมหาอาหาร ได้แก่

ตารางที่ 2 ความเชื่อต่ออาหารที่ใช้ในการเซ่นไหว้บรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตาของหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ

ประเภท	ความเชื่อ
อาหารคาว	
ลาบ	ทำให้มีโชค มีลาภ
ห้วยหมู	จะทำให้เป็นเรื่องง่าย ๆ หมู ๆ
ไก่ต้มทั้งตัว	ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานความขยันขันแข็ง
อาหารหวาน	
ข้าวต้มมัด	ความกลมเกลียวเหนียวแน่น
กระยาสารท	ช่วยอำนวยความสะดวกสมบูรณ์และคุ้มครองให้พืชที่เพาะปลูกได้เจริญเติบโตจนสามารถเก็บเกี่ยวเป็นอาหารเลี้ยงชีพได้
ขนมเทียน	การมีชีวิตที่ราบรื่น และด้วยรูปร่างขนมที่เป็นกรวยแหลม
ผลไม้	
กล้วย	ทำให้ทุกอย่างเป็นเรื่องง่าย ๆ
มะพร้าว	ความบริสุทธิ์
มันและเผือก	ความกลมเกลียวเหนียวแน่น
เครื่องดื่ม	
สุรา	สังเวสังศักดิ์สิทธิ์
น้ำหวาน	ทำให้ชีวิตมีความหวานชื่น
อื่น ๆ	
ขันธ 5	ขอขมาผู้อาวุโสในบ้าน

นอกจากนี้ ในการจัดเตรียมอาหารนั้นขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของแต่ละบ้านเพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง และในวันที่ 2 ช่วงเย็นลูกหลานก็จะมารวมตัวกัน ถวายภัตตาหารทุกข์สวดกัน และนำของที่เตรียมไว้มาเช่นไหว้ที่บ้านของพ่อกับแม่หรือลูกคนโตเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ และวันสุดท้ายลูกหลานทุกคนจะต้องไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศส่วนบุญให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

จากความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษจะทำให้ลูกหลานเกิดความสุขความเจริญในชีวิต ประสบความสำเร็จแล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตราย หากไม่ได้เข้าร่วมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิต ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่แสดงถึงความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อบรรพบุรุษในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่นที่ลูกหลานควรสืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตานี้สืบต่อไป

2. ผลการศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา

ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร หมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโບสะ อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ได้สะท้อนถึงคติธรรมออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี ในคติธรรมได้ระบุถึงความกตัญญูต่อบุพการี ไว้ว่า คำว่ากตัญญู นั้นคือการรู้คุณ ระลึกถึงคุณของผู้มีพระคุณต่อเรา เช่น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ส่วนกตเวทินั้นคือ การตอบแทนบุญคุณ การปฏิบัติตนตอบแทนผู้มีพระคุณ ดังนั้นความกตัญญูและกตเวทินั้นถือว่าเป็นเครื่องหมายของคุณธรรมที่เราควรยึดถือและปฏิบัติ ความกตัญญูต่อบุพการีนั้นได้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ในประเพณีแซนโฎนตา ที่ได้จัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นประจำทุกปี จะเห็นได้จากการที่คนในชุมชนจะมีการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการรวมญาติพี่น้อง คนในครอบครัวร่วมกันระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้เคยเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนโต เพื่อนึกถึงบุญคุณของท่านที่เคยอบรมสั่งสอนลูกหลาน ญาติพี่น้องจะร่วมกันจัดเตรียมอาหาร ของเซ่นไหว้ เครื่องดื่ม ขนม ผลไม้ต่าง ๆ มีการเตรียมขัน 5 สุรา ยาสูบ เพื่อใช้ในการขอขมาญาติผู้ใหญ่ ในการเตรียมอาหารลูกหลานจะเตรียมอาหารที่บรรพบุรุษชื่นชอบเพื่อไปเซ่นไหว้ เพราะถือเป็นการระลึกถึงท่านในยามที่ยังมีชีวิตอยู่ว่าท่านเคยได้ทานอาหารนี้ การที่ลูกหลาน ญาติ พี่น้องได้ร่วมกันจัดประเพณีแซนโฎนตาขึ้น การทำเช่นนี้ก็เพื่อให้บรรพบุรุษได้รับผลบุญกุศลที่ลูกหลานอุทิศ

ทำให้บ่วงกรรมที่มีบรรพเทลง ชาวบ้านได้ยึดถือและสืบทอดประเพณีนี้สืบต่อกันมา ถือว่าเป็นการรับรู้บุญคุณพ่อแม่ บรรพบุรุษ แสดงให้เห็นถึงความกตัญญู รู้จักทดแทนบุญคุณให้แก่ผู้ที่มีพระคุณต่อตน (สัมภาษณ์นางนวล ดีสาหะ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2565)

2. เรื่องความสามัคคี ในคตินธรรมได้ระบุถึงความสามัคคี ไว้ว่า ความสามัคคี คือ การรวมพลังกันเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความพร้อมเพียงกันให้สำเร็จตามที่ต้องการ การรวมกำลังกับผู้อื่นจะเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานได้สำเร็จ ซึ่งการรวมกำลังอาจจะเป็น กำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ สุดแต่ใครจะมีกำลังอย่างไร แล้วใช้กำลังความสามารถที่มีอยู่ด้วยความพร้อมเพียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยไม่มีการวิวาทบาดหมางกัน ความสามัคคี กล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ในประเพณีแซนโถงตา ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อถึงประเพณีแซนโถงตา ผู้ใหญ่บ้านหรือ ผู้อาวุโสภายในหมู่บ้านก็จะได้ร่วมกันนัดหมายถึงวันจัดประเพณี เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านทั้งหญิงและชายจะร่วมใจกันจัดเตรียมของในการร่วมประเพณี ใครหามาพร้าว ไบตอง ธัญพืชได้ก็จะนำมารวมกัน เพื่อมารวมกันทำขนม ห่อข้าวต้ม ซึ่งขนมที่ขาดไม่ได้ในประเพณี คือ กระจยาสารท โดยชาวบ้านจะออกมารวมกันคั่วข้าวตอกกวนธัญพืช เมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ลูกหลานจากต่างถิ่นจะกลับบ้านเพื่อมารวมกันที่บ้านพ่อแม่ทำพิธีเช่นไหว้บอกกล่าว บรรพบุรุษถือว่าเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของคนในครอบครัว และเมื่อถึงเช้าวันถัดมาชาวบ้านก็จะออกมารวมกันทำบุญที่วัด การที่ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดเตรียมสิ่งของร่วมแรงร่วมใจกัน ถือเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของคนในชุมชนในการจัดประเพณีแซนโถงตาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ป้องปัญญามิตร และนางชนิษฐา จวบสุข สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565)

3. เรื่องการให้ทาน ในคตินธรรมได้ระบุถึงการให้ทาน ไว้ว่า การให้ทานถือว่าเป็นการแบ่งปันเอื้อเฟื้อ เสียสละ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการให้โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน ในการให้ทานสามารถสร้างความสุขให้ได้ทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ทาน กล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับการแสดงของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ในประเพณีแซนโถงตา ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อถึงช่วงประเพณีในบ้านสมบัติเจริญ ชาวบ้านได้มีการจัดเตรียมอาหารทั้งคาวและหวาน พร้อมกับทำขนมหลากหลายชนิด เมื่อเสร็จสิ้นการทำพิธีแซนโถงตาแล้ว ชาวบ้านจะนำอาหารและขนมโดยเฉพาะกระจยาสารทที่ได้ทำไปแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง หรือบุคคลยากไร้ ได้ทานอาหารขนมหวานด้วยกันทุกคน นอกจากนี้

การให้ทานต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกประเพณีแซนโฎนตา ก็มีการให้ทานต่อผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเช่นกัน โดยชาวบ้านจะนำอาหาร ขนม ผลไม้ และเครื่องดื่ม เช่น ไห้วแกมฝับริ้วพบุรุษ จากนั้นจะนำของแซนโฎนแบ่งให้กับผีไร้ญาติให้มาทานอาหารหลังทำพิธีเช่น ไห้วบริ้วพบุรุษตนเอง (สัมภาษณ์นางสองเมือง สวัสดิ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2565)

4. เรื่องการให้อภัย ในคติธรรมได้ระบุถึงการให้อภัย ไว้ว่า การให้อภัยเป็นการยกโทษให้ผู้ที่ทำผิด ไม่เก็บความโกรธแค้นหรือคิดแค้นเคือง และไม่คิดแก้แค้น การให้อภัยไม่เพียงแต่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกดีขึ้น ทำให้เหตุการณ์ทุกอย่างราบรื่นขึ้น การให้อภัยยังสามารถทำให้ผู้ที่ได้รับการอภัยรู้สึกสบายใจ และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น การให้อภัย กล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ในประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งจะเห็นได้จากการแสดงออกของชาวบ้านหลังจากการทำพิธีแซนโฎนตาในช่วงบ่ายเสร็จสิ้น เมื่อถึงช่วงค่ำ ในแต่ละบ้านจะมีการจัดเตรียมพานขันธุ์ 5 ซึ่งในพานจะประกอบไปด้วย ดอกไม้ใส่กรวยใบตอง 5 อัน เทียน 5 เล่ม ธูป 5 ดอก พร้อมกับเงินจำนวน 12 บาท บางบ้านก็อาจมีการนำผ้าโสร่ง ผ้าไหม หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่อยากจะมอบให้ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่มาประกอบด้วย เพื่อทำการขอขมา ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ หากบ้านไหนที่พ่อแม่เสียชีวิตไปแล้วก็นำพานขันธุ์ 5 มาขอขมาต่อพี่คนโต เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของพ่อแม่ โดยลูกหลานจะร่วมกันกล่าวคำขอขมาในสิ่งที่ได้ล่วงเกินทั้งทาง กาย วาจา ใจ หรือสิ่งที่ได้ทำผิดต่อ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ เมื่อกล่าวคำขอขมาแล้ว ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ก็จะกล่าวให้พรต่อลูกหลาน และรับพานขันธุ์ 5 และสิ่งของ เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยต่อลูกหลานแล้ว (สัมภาษณ์นายบุญมี เอื้อนไธสง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาเพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจากประเพณีแซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลการวิจัย บทความวิชาการ วารสาร หนังสือ และการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในเรื่องของความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ชาวบ้านสมบัติเจริญ หมู่ที่ 6 ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็นราษฎรจากจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากอยู่รวมกันเพื่อทำการเกษตรเลี้ยงชีพ ใน พ.ศ.2514 ทางราชการได้ตั้งเป็นหมู่บ้านสมบัติเจริญ จากการศึกษาเรื่อง ความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาเพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างจากประเพณีแซนโฎนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาซึ่งได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อนั้นคือ ประเพณีแซนโฎนตาเป็นการจัดเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย และบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณและความกตัญญูตเวที

ต่อบรรพบุรุษ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวนี้นี้มีความคล้ายคลึงกันกับจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

ซึ่งการจัดประเพณีแซนโฎนตา ของชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโง้ง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีความแตกต่างไปจากจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ คือ มีการเริ่มจัดประเพณีแซนโฎนตาในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 รวมระยะเวลา 3 วัน คนในชุมชนเชื่อว่าหากใครที่ได้เข้าร่วมพิธีจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ในอาชีพการงานเนื่องจากได้รับคำอวยพรจากบรรพบุรุษ หากไม่ได้เข้าร่วมจะไม่ส่งผลกระทบต่อ ๑ ทั้งสิ้น จึงมีความแตกต่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเชื่อว่าหากไม่ได้เข้าร่วมพิธีจะส่งผลทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต บรรพบุรุษจะสาปแช่งไม่ให้มีความสุขความเจริญ ในการประกอบพิธีมีการทำบุญที่วัดและทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้านของพ่อแม่ หากพ่อแม่เสียชีวิตจะกระทำพิธีเซ่นไหว้ที่บ้านของพี่คนโต ต้องมีการจัดเตรียมของเซ่นไหว้ อาทิ อาหารคาว อาหารหวาน เครื่องดื่ม และอาหารที่บรรพบุรุษชื่นชอบ โดยของที่ขาดไม่ได้ในพิธีคือ กระจยาสารท ก๋วยจั๊ว มะพร้าว ไข่ หัวหมู สุรา และลาบ ในการทำบุญที่วัดจะมีผู้นำในการประกอบพิธีคือ มัคทายก โดยไม่มีการแห่กระแอมโฎนตาไปวัด ต่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีการแห่กระแอมโฎนตา และมีการประกอบพิธีตามขั้นตอนแต่ละจังหวัดของตน

2. คติธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา

คติธรรมที่สะท้อนจากประเพณีแซนโฎนตาอย่างเด่นชัดประกอบด้วย 4 เรื่องสำคัญ ได้แก่

- 1) เรื่องความกตัญญูกตเวที ลูกหลานจะแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีโดยการร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศล จัดเตรียมอาหารเพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่เคยให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเมื่อยามที่ท่านมีชีวิตอยู่
- 2) เรื่องความสามัคคี ในประเพณีแซนโฎนตา ชาวบ้านแสดงออกถึงความสามัคคีของคนในชุมชนและความสามัคคีของสมาชิกภายในครอบครัว ผ่านการได้ร่วมกันจัดเตรียมอาหาร ร่วมกันทำข้าวต้ม ร่วมกันทำกระจยาสารท และร่วมกันทำบุญให้กับบรรพบุรุษ 3) เรื่องการให้ทาน แสดงออกผ่านการที่ชาวบ้านจะนำขนมที่ตนได้ทำไปแจกจ่ายให้กับเพื่อนบ้าน ผู้ที่ยากไร้ และคนในชุมชน ได้รับประทานด้วยกัน
- 4) เรื่องการให้อภัย ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ จะให้อภัยลูกหลานด้วยการให้พร และการรับสิ่งของ รับขันธ 5 ซึ่งประกอบไปด้วย ดอกไม้ ธูป เทียน เงินจำนวน 12 บาท ที่ลูกหลานได้จัดเตรียมมา

ขอขมาในสิ่งที่ลูกหลานได้กระทำผิดต่อ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะทางกาย วาจา ใจ เพื่อไม่ให้เป็นบาปหรือมีกรรมต่อกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตา ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นการจัดเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย และบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณและความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูรัตนญาณโสภิต (2563) ที่ว่า การประกอบพิธีแซนโฎนตาเป็นการอุทิศบุญให้สืบบรรพบุรุษ การทำพิธีแสดงความกตัญญูสะท้อนความรักความผูกพันของคนในครอบครัว

การเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หากใครเข้าร่วมพิธี บรรพบุรุษจะอวยพรให้สุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จ ประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาวิ ศิริวงศ์ (2556) บันเทิง บุตรเทศ (2559) และพระครูรัตนญาณโสภิต (2563) ที่ว่า หากบุคคลที่เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาจะส่งผลทำให้บรรพบุรุษบันดาลและอวยพรให้สุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จ คำขอรุ่งเรือง หน้าที่การงานมีความก้าวหน้า หากไม่ได้เข้าร่วมบรรพบุรุษจะสาปแช่งหรือคิดสิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ให้มีความสุขความเจริญ ส่วนงานวิจัยความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หากไม่ได้เข้าร่วมก็ไม่ได้ส่งผลอะไรต่อชีวิต

นอกจากนี้งานวิจัยความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีความแตกต่างอีกเรื่องคือ มีการทำขันธ 5 เพื่อขอขมาผู้อาวุโสในบ้าน ขอให้ผู้อาวุโสในบ้านอโหสิกรรมให้กับลูกหลานในทุก ๆ เรื่อง ที่ได้กระทำผิดทางกาย วาจาและใจ

คติธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สะท้อนจากประเพณีแซนโฌนตา คือ ความกตัญญูทเวที ความสามัคคี การให้ทาน และการให้อภัย

1. ความกตัญญูทเวที การจัดประเพณีแซนโฌนตา เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการรวมญาติพี่น้อง ระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้เคยเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนโต แสดงให้เห็นถึงความกตัญญู รู้จักทดแทนบุญคุณให้แก่ผู้ที่มีพระคุณต่อตน ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ (นวล ดีสาหะ. สัมภาษณ์. 11 พฤษภาคม 2565) ที่ว่าในทุกปีคนในชุมชนจะร่วมกันทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการรวมญาติพี่น้อง คนในครอบครัวร่วมกันระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้เคยเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนโต เพื่อนึกถึงบุญคุณของท่านที่เคยอบรมสั่งสอนลูกหลาน

2. ความสามัคคี ชาวบ้านในหมู่บ้านสมบัติเจริญได้ร่วมกันเตรียมวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำกระยาสารท เมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ลูกหลานจากต่างถิ่นจะกลับบ้านเพื่อมารวมกันที่บ้านพ่อแม่จัดทำประเพณี แซนโฌนตา นอกจากนี้ ชาวบ้านก็จะออกมาร่วมกันทำบุญที่วัด และร่วมกันจัดเตรียมภัตตาหารเข้าถวายพระ แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านในหมู่บ้านสมบัติเจริญในการจัดประเพณีแซนโฌนตาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ (สมศักดิ์ ป้องปัญจมิตร และชนิษฐา จวบสุข. สัมภาษณ์. 10 พฤษภาคม 2565) ที่ว่าคนในชุมชนเมื่อถึงช่วงเทศกาลแซนโฌนตาจะมารวมตัวกันเตรียมอาหาร ช่วยกันจัดสถานที่เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบพิธีเป็นประจำทุกปี และคนต่างถิ่นก็จะกลับบ้านเพื่อมารวมกันทำพิธี

3. การให้ทาน เมื่อเสร็จสิ้นการทำพิธีแซนโฌนตาแล้ว ชาวบ้านจะนำอาหารและขนม โดยเฉพาะกระยาสารทที่ได้ทำไปแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง หรือบุคคลยากไร้ นอกจากนี้ยังมีการให้ทานกับผีไร้ญาติ โดยการนำอาหาร ขนม ผลไม้ และเครื่องดื่ม ที่เช่นไหว้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว นำไปวางไว้ข้างทางเข้าบ้าน และตามแนวรั้วบ้าน เพื่อให้ผีไร้ญาติได้รับอาหารและผลบุญด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ (สองเมือง สวัสดิ. สัมภาษณ์. 11 พฤษภาคม 2565) ที่ว่า เมื่อเสร็จสิ้นการทำพิธีแซนโฌนตาแล้ว ชาวบ้านจะนำอาหารและขนม โดยเฉพาะกระยาสารทนำไปแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง หรือผู้ยากไร้ เพื่อให้ได้รับบุญกุศลร่วมกัน

4. การให้อภัย เห็นได้จาก ลูกหลานแต่ละครอบครัวจัดเตรียมพานชั้น 5 เพื่อทำการขอขมา ปูย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ในสิ่งที่ได้ล่วงเกินทั้งทาง กาย วาจา ใจ หรือสิ่งที่ได้ทำผิดต่อ ปูย่า ตายาย พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ เมื่อกล่าวคำขอขมาแล้ว ปูย่า ตายาย พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ จะกล่าวให้พร ลูกหลาน จากนั้นรับพานชั้น 5 เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยต่อลูกหลานแล้วและไม่ให้เป็นบาป หรือมีกรรมต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ (บุญมี เอื้อนไธสง. สัมภาษณ์. 10 พฤษภาคม 2565) ที่ว่า พิธีแซนโฎนตาในหมู่บ้านเราจะมีการทำชั้น 5 ใส่รูป เทียน ดอกไม้ เงิน และเตรียมสิ่งของให้ผู้ใหญ่ ลูกหลานจะรวมตัวกันมาขอขมา เพื่อให้ญาติผู้ใหญ่ให้อภัยในสิ่งที่ตนได้กระทำผิดต่อท่านทั้งทาง กาย วาจา ใจ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตา ของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นสำคัญที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในชุมชนท้องถิ่นโดยทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามความเชื่อความศรัทธาในแต่ละพื้นที่ โดยล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ได้มีการสืบทอดต่อกันมาจากอดีต ส่วนใหญ่แล้วจะมีความสัมพันธ์ และสอดคล้อง ใกล้เคียงกับคตินิยมในทางพระพุทธศาสนา

ดังนั้น เมื่อได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาใน ประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้มองเห็นถึงความสำคัญของการประกอบพิธีประเพณีแซนโฎนตาที่ชาวบ้าน สมบัติเจริญได้มีการปฏิบัติและได้มีการสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน และในประเพณีแซนโฎนต่ายังแฝง ไปด้วยความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนา และยังมีในเรื่องของความสามัคคี ความกตัญญูกตเวท การให้ทาน และการให้อภัย เข้ามาเกี่ยวข้องจึงเห็นควรที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านสมบัติเจริญร่วมมือกัน

ในการอนุรักษ์และแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อดึงเอาแก่นของความเชื่อและคตินิยมมาเป็นหลักในการพัฒนาชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการลงพื้นที่ศึกษาประเพณีแซนโฌนตาในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ
2. ควรเข้าร่วมและศึกษาขั้นตอนการจัดประเพณีแซนโฌนตาในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *แซนโฌนตา (สารทชาวไทยเชื้อสายเขมร)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2565, จาก <https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/11313->.
- เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2530). *พื้นฐานอารยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ณรงค์ เสียงประชา. (2529). *พื้นฐานอารยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). “วัฒนธรรมพื้นบ้านคติธรรมความเชื่อ” ใน *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติธรรมความเชื่อ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- บันเทิง บุตรเทศ. (2559). “พิธีกรรมและความเชื่อแซนโฌนตาของชาวบ้านละลม จังหวัดสุรินทร์”. *วารสารออนไลน์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2565.
- ปณิตา สระวาสี. (2559). *สารทเขมร “แซนโฌนตา”*. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2565, จาก <https://www.sac.or.th/databases/rituals/detail.php?id=81>.
- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ และยุภาพร ยุภาศ. (2559). *กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของผีอีสาน รายงานการวิจัยสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แปลก สนธิรักษ์. (2515). *ลัทธิ ประเพณี และพิธีกรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์บรรณาการ.
- พระครูปริยัติสารการ. (2551). *พุทธศาสนากับความเชื่อถือโชคลาง* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พระครูรัตนญาณ โสภิต และพระมหามิตร จิตปัญโญ. (2562). “ความเชื่อในประเพณีแซนโฌนตาของจังหวัดบุรีรัมย์”. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 19(3). น. 285-293. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2565.
- พระครูรัตนญาณ โสภิต. (2563). “การอนุรักษ์ประเพณีแซนโฌนตาที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชาวอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์”. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8(2). น. 561-571. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2565.
- พระครูโสภณ วัชวุฒิ. (2550). *คู่มือชาวบ้าน*. สุรินทร์: ศิริรัตน์ออฟเซ็ทการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระจักรพงษ์ จุกบัวโสม. (2560). “วิเคราะห์คตินิยมจากประเพณีสารทเดือนสิบของชาวไทย
เชื้อสายเขมรในตำบลสระยาว อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). สืบค้นเมื่อวันที่ 29
มีนาคม 2565, จาก [http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file
/2560/MCU600202098](http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/2560/MCU600202098).
- พระชลญาณมุนี. (2564). ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบัน. *วารสารวิทยาลัย
สงฆ์นครลำปาง 10(3)*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2565.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). *ความเชื่อ (หนังสือชุดคติชาวบ้าน อันดับ 5)*. สงขลา: โรงพิมพ์มงคลการ
พิมพ์.
- ภริมา วินิธาสถิตย์กุล. (2558). คติชนวิทยา:ความเชื่อกับสังคมไทย. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์
ปริทรรศน์*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2565
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร. (2561). “ประเพณีแซนโฎนตา: วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อ
สายเขมร จังหวัดสุรินทร์”. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 16(2)*, สืบค้นเมื่อ 29
มีนาคม 2565.
- มณี พะยอมยงค์. (2529). *วัฒนธรรมล้านนาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- เมธาวิ ศิริวงศ์. (2556). *ประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม : กรณีศึกษางาน
เทศกาลประเพณีแซนโฎนตา อำเภอยะชุมนุญ จังหวัดศรีสะเกษ.(วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา
ศิลปะ ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565 จาก
[http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/id/173804f5-d2b2-4ebb-9780-
9d3b2fc009ce/fulltext.pdf?attempt=2](http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/id/173804f5-d2b2-4ebb-9780-9d3b2fc009ce/fulltext.pdf?attempt=2).
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร รักการ. (2534). *วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรี้นติ้ง.เฮ้าส์.
- ศูนย์กลางความรู้ สำนักงานทะเบียน. (2565). *ความหมายของคตินิยม*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน
2565, จาก <http://registrar.rsu.ac.th/rock/displayDetail.aspx?id=132>.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2559). *ประเพณีท้องถิ่นในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก <https://www.sac.or.th/databases/rituals/detail.php?id=81>
- ศิริพร ณ กลาง. (2542). *ทฤษฎีจิตวิทยา วิถีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์.
- สงวน ตรีสุขี. (2560). *ความเชื่อ ความรู้ ความจริง*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php>.
- ลักขณา ศกุนะสิงห์. (2532). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยครูจันทเกษม.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). *วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก <http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/handle/123456789/2322>.
- สมาคมมังสวิรัตและเจแห่งประเทศไทย. (2554). *ความหมายของคตินิยม*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565, จาก <https://www.facebook.com/vegetarianthai/posts/270515069666998/>.
- สรวิชญ์ วงษ์สะอาด. (2563). *พระพุทธศาสนากับความเชื่อ*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palissueksabuddhaghosa>.
- สวัสดิ์ พินิจจันทร์. (2505). *คตินิยม. กองวัฒนธรรมกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ*. โรงพิมพ์การศาสนา.
- สารภี ขาวดี. (2559). ประเพณีแซนโฎนตา: การสืบทอดและการดำรงอยู่ในบริบทพื้นที่ดั้งเดิม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2565.
- สุภาพร ลาดุลี, อธิวัตร ศรีสมบัติ และชาติรี เกษโพนทอง. (2559). “การศึกษาประเพณีแซนโฎนตาของบ้านทวารไพธ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์”. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 3(1), สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2565.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์. (2564). *วันแซนโฎนตา*. วันที่สืบ 7 เมษายน 2565 แหล่งที่มา https://www.m-culture.go.th/buriram/ewt_news.php?nid=2177&filename=index.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. (2560). *แซนโฌนตา 2*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565,
จาก https://www.m-culture.go.th/sisaket/ewt_news.php?nid=800&filename=index.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2537). *โลกทัศน์อีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม : อภิศักดิ์การพิมพ์.
- Sam Ath Suon. (2562). ศึกษาเปรียบเทียบพิธีกรรมแซนโฌนตาของชาวพุทธจังหวัดสุรินทร์
กับชาวจังหวัดบัตัมเตียมเมียนเจย์. (*วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*).
สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2565 แหล่งที่มา
<http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file.MCU63020204.pdf>

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ พระสมุ บัญชุนม ต้นตอรั่มโม (หลวงตา) อายุ 73 ปี, เจ้าอาวาสวัดบ้านสมบัตติเจริญ, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ พระปัญญา ฐิตวิโร, อายุ 27 ปี, พระสงฆ์ในบ้านสมบัตติเจริญ, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ป้องปัญญาจิตร อายุ 53 ปี, ผู้ใหญ่บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางชนิษฐา จวบสุข อายุ 51 ปี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่สมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายบุญมี เอื้อนไธสง อายุ 73 ปี, ปราชญ์ชาวบ้าน, อาชีพ เกษตรกร, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางวาสนา ทองวิจิตร อายุ 56 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 10 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางนวล ดีสาหะ อายุ 83 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสองเมือง สวัสดิ์ อายุ 63 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางพุด จรัสรัมย์ อายุ 77 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางชนาภา ดีสาหะ อายุ 60 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางทิม ชุมศิริณ อายุ 71 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายดอม เพราะแก้ว อายุ 57 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางเที่ยง สวัสดิ์ อายุ 48 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายชน บานบัว อายุ 48 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัตติเจริญ, อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรรา บุญตา และคณะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายประวิทย์ สุขทวี อายุ 42 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางขมิ้น เพราะแก้ว อายุ 47 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางเหรียญ เพ็งเล็งดี อายุ 47 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางอรุณี คงเจริญ อายุ 36 ปี อาชีพ, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสุถี สมยง อายุ 33 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายทองอินทร์ ชมชื่น อายุ 66 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 11 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสุภาภรณ์ สุขแป้น อายุ 57 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 12 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายยุพล เพ็งเล็งดี อายุ 51 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 12 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางนิรา สุขทวี อายุ 39 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 12 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายทวี สอนภู อายุ 38 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 12 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ เพชรเลิศ อายุ 32 ปี, ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ,
 อาชีพ เกษตรกร, 12 พฤษภาคม 2565, ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาคผนวก

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้นำทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนทั่วไป
เรื่อง การศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาในประเพณีแซนโฎนตาของ
ชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุตโบสถ์ อำเภอเสิงสาง
จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

.....

2. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

3. ช่วงอายุ

- 1) อายุ 31-40 ปี 2) อายุ 51-60 ปี
 3) อายุ 41-50 ปี 4) อายุ 61 ปีขึ้นไป

4. อาชีพ

- 1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) ค้าขาย
 3) รับจ้าง 4) เกษตรกรรม
 5) อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. หมายเลขโทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ความเชื่อในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ
ตำบลกุตโบสถ์อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

1. ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาจัดทำขึ้นเพื่อสิ่งใด

.....

.....

.....

2. ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. การเข้าร่วมประเพณีประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ถ้าท่านไม่ได้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีความเชื่อว่าจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2 ถ้าท่านได้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาแล้ว ท่านเชื่อว่าจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ระยะเวลาในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

.....

.....

.....

5. ประเพณีแซนโฎนตามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

6. สถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีแซนโฎนตา

.....

.....

.....

7. สิ่งของที่ขาดไม่ได้ในการประกอบพิธีแซนโฌนตา

.....

.....

.....

8. ท่านนิยมเตรียมสิ่งใดบ้างในการเข้าร่วมประเพณีแซนโฌนตา

.....

.....

.....

9. ท่านมีความเชื่อต่อสิ่งที่เตรียมในการเข้าร่วมประเพณีแซนโฌนตาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 วิเคราะห์คตินิยมในพิธีแซนโฌนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในหมู่ที่ 6

บ้านสมบัติเจริญ ตำบลกุดโบท อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

1. ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฌนตาปรากฏคตินิยมในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

2. คตินิยมในประเพณีแซนโฌนตาสอนในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- ภาพสัมภาษณ์ของชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านสมบัติเจริญ

ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ภาพที่ 1 การสัมภาษณ์ พระสมุ บัญชุม ตันตธัมโม (หลวงตา) อายุ 73 ปี
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาพที่ 2 การสัมภาษณ์ พระปัญญา ฐิตวิโร อายุ 27 ปี ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และ
คณะ

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน นายสมศักดิ์ ป้องปัญจมิตร อายุ 53 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาพที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่ นางชนิษฐา จวบสุข อายุ 51 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาพที่ 5 การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน นายบุญมี เอื้อนโธสง อายุ 73 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรา บุญตา และคณะ

ภาพที่ 6 การสัมภาษณ์ชาวบ้านสมบัติเจริญ นางวาสนา ทองวิจิตร อายุ 56 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสรา บุญตา และคณะ

ภาพที่ 7 การสัมภาษณ์ชาวบ้านสมบัติเจริญ นางนวล ตีสาหะ อายุ 83 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาพที่ 8 การสัมภาษณ์ชาวบ้านสมบัติเจริญ นางสองเมือง สวัสดิ์ อายุ 63 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

ภาพที่ 9 การสัมภาษณ์ชาวบ้านสมบัติเจริญ นางพุด จรัสรัมย์ อายุ 77 ปี อาชีพ เกษตรกร
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอภิสร่า บุญตา และคณะ

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ประวัติคณะผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอภิสร่า บุญตา
วันเดือนปีเกิด	1 พฤศจิกายน 2543
สถานที่เกิด	อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	49/1 หมู่ 3 ตำบลห้วยจันทร์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ 33150
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	aphisara.0111@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ชื่อ	นางสาวกมลลักษณ์ บุญมาก
วันเดือนปีเกิด	16 ตุลาคม 2543
สถานที่เกิด	อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	65 หมู่ 7 ตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา 30110
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	6240109201@nrru.ac.th
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพิมายวิทยา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านห้วยโนนโพธิ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ	นางสาวกาญจนา บุญอนอม
วันเดือนปีเกิด	4 ธันวาคม 2543
สถานที่เกิด	อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28 หมู่ 5 ตำบลบ้านราษฎร์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา 30330
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	kanchana.kk43@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเสิงสาง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอนุบาลสุกุลจิตร อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ	นางสาวเจติอรุณ บานบัว
วันเดือนปีเกิด	4 พฤศจิกายน 2544
สถานที่เกิด	อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	167 หมู่ 6 ตำบลกุดโบริง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา 30330
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	swacearn@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเสิงสาง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมารดาวนารักษ์ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อ	นางธนวรรณ ประสานพันธ์
วันเดือนปีเกิด	12 มีนาคม 2544
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	89 หมู่ 11 ตำบลโพหนอง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	6240109205@nrru.ac.th
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ชื่อ	นางสาวอติยา พรหมสอน
วันเดือนปีเกิด	16 กรกฎาคม 2543
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	119 หมู่ 1 ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 30120
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
อีเมล	atitaya160743@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2561	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเกสต์ลิ้นวิทยา อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ปีการศึกษา 2555	จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบัวใหญ่วิทยา อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา